

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

2007

Romana Mikešová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

**Využití kriminalistického zkoumání
ručně psaného písma a grafologie
v trestním řízení**

Vypracoval:

Vedoucí bakalářské práce:

Studijní program:

Datum odevzdání:

Romana Mikešová

Mgr. Romana Rýcová

Sociální pedagogika,

specializace bezpečnostně právní

29.4.2007

Zadání bakalářské práce

NÁZEV PRÁCE:	Využití kriminalistického zkoumání ručně psaného písma a grafologie v trestním řízení
ZADÁNÍ PRÁCE:	Cílem práce bude vymezení základních pojmů týkajících se kriminalistického zkoumání ručně psaného písma (písmoznalectví) a grafologie, na možnost využití zkoumání písma ze dvou hledisek, která jsou často zaměňována. Bude zohledněna možnost využití obou disciplin současně, písmoznalectví jako prvořadí discipliny, kdy půjde o identifikaci pisatele, grafologii jako discipliny pomocné, kdy je možnost zjistit aktuální psychosomatický stav pisatele v okamžiku vzniku rukopisu a zohlednění tohoto stavu ve fázi rozhodování o výši případného trestu.
JMÉNO STUDENTA:	Romana Mikešová
ROČNÍK:	2.
OBOR:	Sociální pedagogika
SPECIALIZACE:	Bezpečnostně právní
VEDOUCÍ PRÁCE:	Mgr. Romana Rýcová
KATEDRA:	Společenských věd FM VŠE
TERMÍN ZADÁNÍ:	6.4.2006

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
»**Využití kriminalistického zkoumání ručně psaného písma
a grafologie v trestním řízení**«
jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

České Budějovice, 2007

Poděkování

Rád bych poděkovala

Mgr. Romaně Rýcové

z Česko-anglického gymnázia v Českých Budějovicích,
za vedení a konzultační pomoc při zpracování mé práce.

Dále kpt. Mgr. Janě Kudrnové z PČR, Správa Jihočeského kraje, OKTE
za poskytnuté informace související s písmoznalectvím
a uvedení do zadané problematiky.

Anotace

Využití kriminalistického zkoumání ručně psaného písma a grafologie v trestním řízení

Touto prací jsem se zaměřila na rozlišení disciplin písmostaectví a grafologie a vymezení vybraných pojmů, na využití kriminalistického zkoumání ručně psaného písma (expertizy), s vymezením a popsáním metod a postupů, které se užívají k identifikaci osob a konfrontaci s problematikou označenou jako grafologie, kde se jedná o zkoumání písma a odhalování vlastností pisatele.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Vznik a vývoj písma.....	11
1.1 Vývoj písma	11
1.2 Vývoj psacích prostředků a materiálů	14
2 Vysvětlení základních pojmů grafologie a písmostnalectví.....	18
2.1 Pojem grafologie	18
2.2 Pojem písmostnalectví	19
2.3 Zjištěné rozdíly mezi grafologií a písmostnalectvím	20
3 Kriminologické zkoumání (expertiza) ručního písma – písmostnalectví.....	21
3.1 Objekty zkoumání ručního písma	21
3.2 Metody zkoumání ručního písma	24
3.2.1 Kvalitativní metody	25
3.2.2 Kvantitativní metody	26
3.3 Znaký písma a jejich klasifikace	27
3.4 Vyhodnocení zkoumaného materiálu	27
3.5 Vliv faktorů působících na pisatele v okamžiku procesu vzniku zkoumané písemnosti	29
4 Grafologie.....	30
4.1 Objekty zkoumání ručního písma v oboru grafologie	30
4.2 Metody zkoumání ručního písma v oboru grafologie	31
4.2.1 Metodika zkoumání písma	32
4.3 Znaký písma, jejich klasifikace a hodnocení	34
4.4 Okolnosti utváření rukopisu	39
4.5 Vyhodnocení	42
4.5.1 Stanovení hlavních rysů osobnosti	42
4.5.2 Určení typu osobnosti	43
5 Konkrétní ukázky expertiz písma.....	45
5.1 Rukopis podrobený kriminologické expertize	45
5.2 Expertiza ručně psaného textu	51
5.3 Rukopis podrobený grafologické expertize	56
5.4 Grafologická expertiza rukopisu	58
Závěr.....	63
Použitá literatura – seznam.....	65
Přílohy.....	67

ÚVOD

Motto:

„Slova, která vyřkneme, jsou hlasem našeho ducha, znaky, které napíšeme, jsou jeho malbou: tento hlas a tato malba prozrazují vnitřek lidské přirozenosti.“

Yang Hiong, 53 př. Kr. – 18 po Kr.

Písmo. Setkáváme se s ním na každém kroku. Od dětství jsme se učili správně držet tužku nebo pastelku, ve škole pero, křídlo. Písmem můžeme vyjádřit naše pocity, potřeby. Nemusí vždy jít o skutečné písmo, také kresby a různé náčrtky o nás mohou prozradit víc, než si spousta lidí uvědomuje. Již dětské obrázky mají určité specifické znaky, určité čáry a spoje, které mohou vyjadřovat dětskou osobnost a mohou souviset s jeho chováním. S písmem se setkáváme denně. To vše jsem si uvědomila v okamžiku, kdy jsem telefonovala a po ukončení hovoru jsem zjistila, že na papíru, který jsem měla při ruce, vznikly zvláštní nelogické obrazce a tvary. Již v té době mě napadlo, že to vyjadřuje mé vnitřní „já“ a cítila jsem potřebu něco o písmu zjistit. Stále to ale byla pouze představa o tom, že jistě existuje disciplína, která se písmem zabývá. Přesto jsem, možná z pohodlnosti, žádné kroky k alespoň částečnému vysvětlení neučinila. Až při studiu trestního práva, kdy se v rámci přednášky hovořilo o kriminalistickém zkoumání písma, uvědomila jsem si rozdíl mezi grafologií a písmoznalectvím, které mezi nimi nevidím nejenom já, ale ani široká veřejnost. Písmoznalectví bývá často s grafologií zaměňováno pravděpodobně proto, že mají společný objekt zkoumání – rukopis. Téma týkající se písmoznalectví a grafologie jsem si vybrala právě proto, že obě disciplíny spolu velice úzce souvisí a mám o ně velký zájem. Zároveň ale také proto, že jejich rozlišování je důležité pro orgány činné v trestním řízení. Ty totiž mohou ke své práci přibírat znalce z obou výše uvedených oborů. Již v okamžiku vyžadování zkoumání ručního písma musí policejní orgán či jiný orgán činný v trestním řízení vědět, zda požaduje znalecké zkoumání z oboru písmoznalectví, nebo zda požaduje

zkoumání z oboru grafologie. Touto prací bych chtěla přispět k tomu, aby výklad obou pojmů byl zcela jednoznačný.

*„Písmem se lidé zabývali již od starověku, kdy Aristoteles zastával názor, že mezi vlastnostmi člověka a jeho písmem existují určité souvislosti. V období renesance vzniká v r. 1570 ve Francii sdružení soudních znalců písma. Camillo Baldo zastával názor, že ne každé písmo je vhodné k poznání charakteru pisatele. Dále pak upozorňoval na vědomé zkreslování a vliv psacího prostředku. Jeho znalosti však bohužel upadly v zapomnění“.*¹ Přesto se zájem lidstva o písmo prohluboval dál a to až do současnosti. Z oblasti grafologie je celkem jednoduché získat alespoň základní informace a to z literatury, internetových stránek, je pořádána řada seminářů a kurzů a to i pro širokou veřejnost.

Grafologie a písmoznaectví, neboli kriminalistické zkoumání písma, mají společné historické kořeny. V Československu se písmoznaectví prosadilo jako samostatná disciplína přibližně v polovině 20. století. Na znaleckou činnost z oboru písmoznaectví (ale i dalších oborů) je zaměřeno pracoviště Kriminalistického ústavu Praha. Písmoznaectví je obor, pro který pravděpodobně neexistuje žádná speciální střední či vysoká škola, kde by jej bylo možno studovat. Jedinou vzdělávací institucí, kde se lze s písmoznaectvím setkat v rámci studia kriminalistiky, je Policejní akademie ČR.

Všeobecně je známo, že veřejnost mezi oběma uvedenými disciplínami nespatřuje žádný rozdíl, dokonce i v praxi se často považují za totožné. Prezentace výše uvedených rozdílů mezi grafologií a písmoznaectvím, ať už ve vztahu k veřejnosti nebo k orgánům činným v trestním řízení, je jedním z kroků, jak docílit rozlišení obou disciplín. Zároveň je důležité zohlednit možnost využití oboru písmoznaectví a grafologie současně, písmoznaectví jako prvořadě disciplíny, kdy jde o identifikaci pisatele, grafologii jako disciplíny pomocné, která dává možnost zjistit aktuální psychosomatický stav pisatele v okamžiku vzniku rukopisu a zohlednění tohoto stavu ve fázi rozhodování o výši případného trestu.

¹ srv. Cemmotárovy grafologické stránky: Vývoj grafologie
Dostupné z: < <http://grafologie.webz.cz/ografologii-vyvoj.html> >
[staženo 25. září 2006]

1. VZNIK A VÝVOJ PÍSMO

Vznik písma a tím vznik psaného projevu byl a je pro civilizaci bezpochyby velmi významný. Většina lidí tuto skutečnost dnes považuje za samozřejmou a ani si ji neuvědomuje. Vývoj písma byl velice různorodý ve vztahu k národům. Většina národních písem vycházela z římských vzorů. Ovšem každý národ tyto vzory upravoval do různých grafických forem a i jejich upotřebení bylo rozdílné. Jeden z podstatných zlomů ve vývoji písma ve vztahu k civilizaci byl Gutenbergův vynález knihtisku z poloviny 15. století. Umožnil masové šíření psaných textů.

Pokud zde hovoříme o písmu, je potřeba se zmínit rovněž o písmu pro nevidomé, které také procházelo svým vývojem. Dnes používané Braillovo písmo vzniklo pravděpodobně v roce 1825 a nese název po svém tvůrci Luisi Braillovi. V minulosti patřilo psaní k výsadám vyšších společenských vrstev, postupným vývojem docházely ke gramotnosti stále větší masy lidí. Dnes umí psát asi 85 procent obyvatel světa.

1.1 Vývoj písma

K písmu, tak jak jeho podobu známe dnes, vedla velmi dlouhá cesta. Písmo je považováno za nejdůležitější a největší vynález v dějinách lidstva. „Písmo je jedním ze základních kamenů civilizace. Jeho hlavní funkcí je fixovat mluvenou řeč, zvláště projevy, které mají pro člověka dlouhodobější význam. Vznik písma podstatně urychlil vývoj civilizace. Jednotlivé psací systémy, jejich konkrétní podoby, vždy odrážejí kulturu, způsob života a historickou etapu, ve které vznikly“.² Písmo samotné se vyvíjelo od obrázkových podob k jednodušším formám, kde uvedené „obrázky“ představovaly slabiku nebo hlásku. Některá písma byla v minulosti spojená s majetkem, například **vlastnické značky**, které se vypalovaly na zvířata, **vrubové hůlky**, které sloužily k evidenci půjčeného majetku, dobytka, i ke zpravodajským účelům (odtud pravděpodobné rčení „máš u mě vroubek“). Z různých pramenů zjišťujeme, že Inkové, Číňané a různé kmeny v Latinské Americe a v Africe používaly tzv. **uzlové písmo**. To mělo např. u Inků podobu hlavní šňůry, na kterou

² Jeřábek, J.: Grafologie více než diagnostika osobnosti. 5. rozšířené vydání, Argo, Praha 2003, s. 17

přivazovali další provázky, nazývané **kipu**. Sdělení vyjadřovala velikost a počet uzlů, jejich poloha a barvy. Kečuové v Peru ho dodnes používají při sčítání dobytka. Některé kmeny se zase dorozumívaly pomocí různobarevných mušlí nebo pásů, z těchto mušlí utvořených. Těmito prostředky dokázali lidé sdělit nebo zaznamenat poměrně velké množství informací, ale zdaleka ne všechno.

K nejstarším písemným projevům jistě patří jeskynní malby. Písmo bylo od dob svého vzniku používáno převážně k posvátným účelům, užívaným znakům rozuměli zejména kněží. Existují různé názory na to, proč vlastně písmo vzniklo. Část vědců prosazuje názor, že lidé začali vymýšlet a užívat první písemné znaky proto, aby uchovali v paměti své legendy a příběhy, které se kolem nich odehrávaly. Druhá skupina vědců je přesvědčena, že písmo se zrodilo proto, aby bylo možné vést zemědělské účty, záznamy o počtech pytlů s obilím, domácích zvířatech apod. Tento svůj názor opírají o skutečnost, že nejstarší známé písemné relikvie jsou hliněné tabulky z Uruku, města ve starověké Mezopotámii (oblast mezi dnešním Perským zálivem a Bagdádem), z období roku 4000 před naším letopočtem. Jde o pozůstatky účetních knih. Na těchto tabulkách jsou tzv. **piktogramy** („piktogram – grafický znak znázorňující sdělení obrazem, jehož podoba a čtení nejsou pevně stanoveny, neváží se na urč. jazyk“³), jednoduché obrázky předmětů nebo živočichů. Např. vůl byl na hliněné tabulce zobrazen pomocí kresby stylizované volské hlavy. Piktogram je jakýsi předstupeň písma z doby patnáct až deset tisíc let př. n. l. Dodnes je používají některé eskymácké kmeny.

Po piktogramech následoval další vývojový stupeň obrázkového písma, a to **ideogram** („ideogram – znak pro urč. pojem mající konvencí ustálenou podobu obrázku“⁴). Zde již nešlo o pouhý znak, ale uvedený znak již znázorňoval určitý pojem. Například pták s roztaženými křídly znázorňoval pojem „letět“.

Koncem čtvrtého tisíciletí př. n. l. vytvořili Sumerové **obrázkové písmo** a počátkem třetího tisíciletí př. n. l. **klínové písmo**. Osoba, která klínové písmo ovládala a užívala, psala rákosovým stéblem seříznutým do trojúhelníkového tvaru na hliněnou

³ Kolektiv autorů pod vedením Petrůčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 590

⁴ Kolektiv autorů pod vedením Petrůčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 319

tabulku. Toto písmo lze rovněž nazvat **piktografické**. Ve starší době se texty zaznamenávaly ve sloupcích, když se začalo psát vodorovně, znaky se o 90 stupňů otočily. Klínové písmo bylo časem nahrazeno **hieroglyfy** („hieroglyf – znak staroegyptského a chetitského obrázkového písma“⁵), obdivuhodně stylizovanými kresbami a tzv. zjednodušenými písemnými soustavami. Hieroglyfy, obrázkové písmo starých Egyptanů, je písmo, jehož počátky sahají do 4. tisíciletí př. n. l. Egyptští písaři museli zvládat stovky, nebo až tisíce znaků. *Hieroglyfy (asi 3000 znaků) rozluštil až roku 1822 francouzský egyptolog Jean-François Champollion.*⁶ (ukázka viz. příloha č. 1) Písmo stejně jako celá společnost podléhalo vývoji a v roce 3500 a 2500 př. n. l. se zdokonalilo na takovou úroveň, že se stalo částečně hláskovým – **fonetickým**. Bohužel znalost písma nebyla mezi lidmi nijak rozšířena a společenským vývojem narůstala potřeba přiblížit písmo z důvodu praktických potřeb. To vedlo ke vzniku **písma hláskového**.

První souhláskové písmo se zrodilo v západosemitském světě patrně díky tomu, že Féniciáné byli velmi praktičtí lidé a obchodníci, kteří potřebovali písmo ke svému každodennímu životu. Jejich hlásková abeceda vznikla přibližně ve 13. století př. n. l. a obsahovala pouze 22 souhlásek. Konečnou tečku v typologickém vývoji písma učinili Řekové a doplnili fénickou abecedu o samohlásky, obrátili směr psaní na levoprávní a vytvořili první úplné hláskové písmo na světě. Klasická řecká abeceda měla 24 písmen a později se z ní vyvinulo písmo latinské, staroslovanské a všechny abecedy z nich odvozené. *Řecké písmo se udrželo v oblasti byzantské říše a vyšly z něj i dvě hlavní vývojové větve: východní (hlaholice, kterou odvodil Konstantin, a cyrilice, z níž se pak vyvinula azbuka) a západní větev, ze které se díky Etruskům vyvinulo ve starověkém Římě latinské písmo, takzvaná latinka. První památky psané latinkou pocházejí ze šestého století př. n. l. Toto písmo převzaly téměř všechny evropské národy (po krátkém období vlády hlaholice také my)*

⁵ Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 291

⁶ srv. Literární doupě: Z historie písma
Dostupné z: <<http://ld.johannesville.net/historie/02-z-historie-pisma#kli>>
[staženo 25. září 2006]

a některé si ji pro svou potřebu doplnily diakritickými (rozlišovacími) znaménky - háčky, čárkami, kroužky atd. Později se latinka rozšířila i mimo Evropu.⁷ (Příloha č. 1)

1.2 Vývoj psacích prostředků a materiálů

S vývojem písma souvisí i vývoj psacích prostředků a materiálů. Psací prostředky a materiály po celou dobu vývoje měly a dosud mají velký vliv na vlastní uspořádání písma. Významným pojmem je „paleografie – pomocná věda historická zabývající se správným čtením, místním a chronologickým zařazováním písemných památek“⁸

Paleografie dělí tyto materiály následovně:

- **Materiál archeologický** – mezi tyto materiály řadí přírodní látky, jako jsou hedvábí, lýko, kůra stromů, dřevěné tabulky, slonová kost, kámen, hlína apod.
- („archeologický – příd. k archeologie, soubor památek a jevů spjatých časově i místně a svědčící o osobitém vývoji urč. části lidstva“⁹).
- **Materiál paleografický** – zde jsou řazeny materiály, které bylo již nějakým způsobem třeba vyrobit, jako je papyrus, pergamen, papír („paleografický - příd. k paleografie, odvětví geografie a historické geologie zabývající se rekonstrukcí geografických poměrů na Zemi v jednotlivých geologických podobách“¹⁰).
- **Voskové tabulky**, které tvoří přechod mezi materiály paleografickými a archeologickými“.

U materiálů archeologických je zřejmé, že se používaly v takovém stavu, v jakém je uživatelé z přírody získali, případně je upravovali čištěním, vyhlazováním, obrušováním nebo vysoušením.

⁷ srv. Literární doupě: Z historie písma
Dostupné z: < <http://ld.johannesville.net/historie/02-z-historie-pisma#kli> >
[staženo 26. září 2006]

⁸ Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 558

⁹ Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 69

¹⁰ Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 558

Pouze v případě pravého **hedvábí** bylo již v dobách před 3000 lety př. n. l. potřeba znát technologii, jak přírodní hedvábí získat. Již z tohoto období jsou známy první zmínky o chovu bource morušového, který je „výrobce“ tohoto vzácného artiklu.

U materiálů paleografických bylo potřeba znalostí a značné dovednosti, aby je bylo možno použít pro zapsání potřebných údajů.

Papyrus je psací materiál, který sloužil k zápisu textů. Pro svou kvalitu, lehkost a skladnost brzy vytlačil ostatní psací materiály - hliněné, dřevěné, kovové, voskované destičky. K výrobě listů z papyru, na které psali, používali Egypťané rákos, jenž roste u Nilu - šáchor papírodárný. Rozřízli stvol odshora dolů a získali tak dva dlouhé křehké pruhy. Ty se sušily a navzájem spojovaly, aby vznikly širší listy, které se slepovaly po dvou křížem, aby byly pevnější. Lepidlo se vyrábělo z pšeničné mouky. Listy se pak vyklepávaly kladívkem, sušily a leštily cedrovým olejem. Popsané se uchovávaly v amforách. Výsledný výtvar měl bílou barvu, která až po několika tisíciletích zhnědla. Pokud se psalo na svitky, psalo se obvykle jen na jednu stranu, druhá, vnější strana, zůstávala čistá. Podobně v případě dopisů, které se po sepsání skládaly a sešivaly či svazovaly šňůrkou, se též psalo na jednu stranu. Na vnější stranu se psala adresa. Na papyrus se psalo zaostřeným rákosovým perem. (Příloha č. 2)

Pergamen je vyčiněná oslí, kozí nebo ovčí kůže, hladce obroušená, nakřídovaná a hlazená. Ve své jemné formě sloužil jako psací materiál. Svě jméno získal podle Maloasijského města Pergamon (dnešní Bergama v Turecku), kde se dle starověkých pramenů začal vyrábět. Jeho výroba tam byla dovedena k dokonalosti kolem roku 190 př. n. l. Výlučnou psací látkou byl až do začátku 13. století. I v pozdějších dobách se pergamen občas používal jako psací látka pro významné dokumenty a privilegia a tuto funkci má ve výjimečných případech dodnes. (Příloha č. 2)

Papír vynalezli Číňané kolem roku 105, který zhruba o tisíc let později zásadně ovlivnil rozvoj písemnictví celého světa. Již v té době se zrodil v takové podobě, v jaké ho známe dnes. Vynálezce byl mnich, který experimentoval s celou řadou materiálů - kůra

stromu, lýková vlákna, konopí, staré hadry. Současně vylepšil proces namáčení a to tak, že každé vlákno bylo dokonale odděleno. V Číně na něj psali štětci s bambusovými násadami a štětiniami z podzimního hustého kuního kožichu. *Během 15. a 16. století se již technika výroby papíru rozšířila po celé Evropě. Nejranější evropský papír byl vyráběn z recyklované bavlny, lnu a především ze starých hadrů, s nimiž se hodně a rychle rozvinul obchod. Nejděsivější z nich byla recyklace egyptských mumií k výrobě balicích papírů. Jiné experimenty se zabývaly slámou, kapustou nebo zelím, vosími hnízdy a nakonec i dřevem.*¹¹ (Příloha č. 2)

Psací prostředky jako takové jsou úzce spjaty s psacími materiály. Již v Egyptě byla pro psaní na papyrus používána ořezaná třtina. Ve 3. st.n.l. byla třtina užívána rovněž, ale její konec byl rozštěpen a zahrocen, takže měl tvar našeho pera. Kolem 4. st.n.l. začala éra užívání brkového pera. Toto se udrželo až do 18. století, kdy byla zavedena ocelová pera (stříbrná pera však již byla známa v antice).

Mezi historické psací prostředky řadíme:

- Dláto a kladivo pro psaní na archeologické látky (kámen, mramor).
- Rydlo používané pro psaní do hliněných tabulek.
- Štětce, používané pro nástěnné písmo.
- Pero pro psaní na materiál paleografický.

Dnes užívané psací prostředky:

- Tuhé psací prostředky (křídly, pastely, uhly, tužky).
- Kapalné psací prostředky (kovová pera obyčejná, plnicí i kuličková, redisová pera, lihové psací prostředky, jako fixy a značkovače).

¹¹srv. Historie papíru: Počátky papíru v Evropě
Dostupné z: < <http://mujweb.atlas.cz/www/hpaper/evropapoc.htm> >
[staženo 28. září 2006]

2. VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ GRAFOLOGIE A PÍSMOZNALECTVÍ

Budu se jistě opakovat, ale stav dnešní doby je skutečně takový, že málokdo spatřuje rozdíl mezi grafologií a písmoznalectvím. V řadách laické veřejnosti by se to jistě dalo pochopit. Každý člověk si pojem vyloží po svém a nakonec stejně dojde k závěru, že jde o jakýsi rozbor písma a vlastně ho ani nezajímá, jestli jde o jednu či druhou disciplínu. Vidí, že se jedná o něco, co je napsané, co je možné zkoumat, něco z těchto rukopisů vyčíst a to mu stačí. Problém může nastat v případě, kdy s těmito pojmy mají pracovat odborníci a zřejmě často ani oni nevědí, že nějaký rozdíl mezi těmito disciplínami existuje. Proto se grafologii i písmoznalectví pokusím vysvětlit tak, aby bylo na první pohled jasné, co vlastně které slovo vyjadřuje.

2.1 Pojem grafologie

Již sám výraz napovídá, že se nejedná o typicky český výraz. Při vyhledání ve slovníku zjistíme, že slovo grafologie vyjadřuje souvislost mezi písmem a psychikou člověka. Doslova je řečeno, že je to *nauka o písmu jako výrazu urč. psychických vlastností a stavu pisatele*.¹² Často se lze v souvislosti s grafologií setkat s výrazem **psychologie písma** nebo **mozkopis**. Nemusíme být ani znalci z oboru, abychom pochopili, že grafologie slouží k poznání vlastností osoby, která konkrétní písmo vytvořila. Myslím si, že je třeba zdůraznit, že grafologie v současné době stále více získává na své popularitě. *Již i v České republice je v některých firmách při přijímání nových zaměstnanců požadováno, aby profesní životopis byl napsán rukou uchazeče. Z jednoho prostého důvodu – bude podroben grafologické expertize*.¹³ Touto expertizou totiž lze zjistit daleko víc, než jen *vlastnosti pisatele*. Z písma lze zjistit i to, zda má pisatel předpoklady pro zvládnutí stresových zátěží, jaké jsou jeho komunikační schopnosti, zda je pisatel schopen prosadit

¹² Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 271

¹³ srv. Fala.CZ: Novinky
Dostupné z: < <http://www.fala.cz/clanek.php?clanekid=79> >
[staženo 13. října 2006]

své názory, zda je náladový. V neposlední řadě může tento rozbor prozradit i případnou pisatelovu agresivitu nebo to, jakou strategii chování používá ve vztahu ke svému okolí.

Grafologie má širokou škálu uplatnění a to zejména v těchto oborech:

- Kriminalistika.
- Výběr pracovních sil a jejich rozmístění.
- Osobní poradenství.
- Terapeutická diagnostika.
- Partnerské vztahy.
- Pedagogicko-psychologické poradenství.

2.2 *Pojem písmalectví*

„Písmalectví zkoumá rukopis z hlediska jeho pravosti nebo hledá autora konkrétního rukopisu“.¹⁴ V tuto chvíli nás může napadnout otázka, jak je to možné? Vždyť když budu chtít, mohu své písmo pozměnit, zkreslit. To je sice pravda, přesto ale nelze „ošidit“ mozek, který při psaní vede naši ruku. A jsme opět v situaci, kdy sice v tuto chvíli hovoříme o písmalectví, ale stejnou otázku bychom si mohli položit v souvislosti grafologií, protože jde o písmo, společný objekt zkoumání písmalectví a grafologie. (viz. Úvod) Odborníci na písmo tuto skutečnost vysvětlují velice zajímavým způsobem. Říkají, že *psát se naučí pouze osoba, která dovede mluvit. Stačí k tomu třeba jen dorozumění posunky nebo abecedou hluchoněmých. Z mozkového centra pro psaní vedou určité impulsy do svalstva paží rukou, kterými osoba píše. Z tohoto místa vychází prostřednictvím pohybových nervů impuls k provedení pohybů, které jsou ke psaní potřeba. Dokonce je možné se naučit psát nohou či ústy. Ve všech případech je písmo totožné, protože rukopis není dílo svalů jedné končetiny, nýbrž je centrálně řízen naší nervovou soustavou.*¹⁵ (podtrhla Romana Mikešová). Dlouholetý vývoj týkající se zkoumání ručního

¹⁴ Asociace grafologů ČR: Slovníček pojmů
Dostupné z: < <http://www.grafologiecr.cz/slovnicek/p.php> >
[staženo 15. října 2006].

¹⁵ srv. Živný, P: Co může říci písmo. Kapitoly z grafologie. Horizont, Praha 1991, s. 71

písma vedlo k tomu, že se písmostnalectví stalo soudně znaleckým oborem. Běžně se používá u soudu při zkoumání sporných dokumentů.

2.3 Zjištěné rozdíly mezi grafologií a písmostnalectvím

V předchozích dvou podkapitolách jsem se pokusila vysvětlit co je grafologie a co písmostnalectví. Pro úplnost se zjištěné rozdíly pokusím popsat zjednodušeně. Obě disciplíny mají společný předmět zkoumání – rukopis. Ale:

Písmostnalectví je disciplína, která zjišťuje, *kdo je autor zkoumaného textu*, zabývá se identifikací pisatele. Znalci z oboru kriminalistické expertizy písma nezjišťují osobnost ani vlastnosti pisatele.

Písmostnalectví je pro kriminalistiku prvotní disciplínou a jde o samostatnou forenzní (*forenzní - příd. práv. soudní*¹⁶) disciplínu.

Grafologie zjišťuje, *jaký je autor zkoumaného textu*. Pomáhá odhalovat osobnost pisatele, zajímá se o jeho povahové a charakterové vlastnosti. Grafologie neumí a ani nechce rozpoznat pisatele (autora) zkoumaného textu. Grafologie je pro kriminalistiku pomocnou disciplínou, kdy ji využívají ve svých posudcích jako jednu z metod znalci z oboru psychologie. Grafologie není samostatnou forenzní disciplínou.

¹⁶ srv. Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov. Academia, Praha 1998, s. 238

3. KRIMINALISTICKÉ ZKOUMÁNÍ (EXPERTIZA) RUČNÍHO PÍSMO – PÍSMOZNALECTVÍ

Kriminalistické expertize ručního písma může být podrobena jakákoliv listina, která je v danou chvíli důležitá pro objasnění trestného činu a kterou orgán činný v trestním řízení zajistil pro možnou identifikaci pachatele. Objektem zkoumání může být i listina psaná psacím strojem, nás ale zajímají ty, které jsou psané ručně. Může jít o listinu psanou psacím písmem, perličkovým, hůlkovým, číslicemi nebo o jejich vzájemnou kombinaci. Písemné materiály dodávané k expertize ručního písma lze členit následovně¹⁷:

- Z hlediska svého postavení v procesu identifikace se materiály dělí na:
 - Sporné. (viz. podkapitola 3.1)
 - Srovnávací. (viz. podkapitola 3.1)
- Z hlediska ucelenosti grafických projevů se materiály dělí na:
 - Souvislé projevy (psané kurzívním, perličkovým, poloperličkovým nebo hůlkovým písmem).
 - Krátké projevy (podpisy a parafy, různé ručně psané značky, číslice, zkratky apod.).
- Z hlediska jazykových aspektů se materiály dělí podle:
 - Slohu (podpisy, dopisy, referáty, životopisy apod.).
 - Rozsahu (velmi krátké, krátké, dlouhé a velmi dlouhé).

3.1 Objekty zkoumání ručního písma

Pro nás bude v tuto chvíli důležité vysvětlit si rozdělení objektů zkoumání tak, jak jsou rozděleny pro potřeby orgánů činných v trestním řízení. Pro přehlednost rozdělení napíši a následně vše vysvětlím.

- Identifikovaný objekt (pisatel).
- Identifikující objekt (písemnost).

¹⁷ Pješčák, J.: Základy kriminalistiky. Naše vojsko, Praha 1976, s. 119

- stopy trestného činu (sporný materiál)
- srovnávací materiály

Identifikovaný objekt je objekt, který je předmětem zkoumání, jinými slovy se dá říci, že jde o ztotožňovaný objekt. *Jde v podstatě o osobu – pisatele* zkoumané písemnosti. V písmu, které podléhá zkoumání se odráží osobnost pisatele, jeho vlastnosti, které jsou rovněž důležité v okamžiku zjišťování pravé totožnosti pachatele (pisatele), jeho identifikace.

Za **identifikující objekty** považujeme stopu trestného činu (sporný materiál) a srovnávací materiál, který musí pro potřeby trestního řízení zajistit orgán činný v trestním řízení, ten také zodpovídá za jeho pravost.

Stopa trestného činu je v našem případě písemnost, u které má být identifikován její pisatel. V písmoznalectví pod pojmem stopa rozumíme listinné důkazy a ostatní písemnosti. Ve fázi, kdy není znám její pisatel, hovoříme o **sporné písemnosti, nebo sporném materiálu**. Při zkoumání sporných materiálů se nejdříve stanoví míra zpracovatelnosti, která je dána množstvím a hodnotou *identifikačních znaků* (znak, který je charakteristický a individuální pro každého jednotlivce – pisatele) *Hodnocení zpracovatelnosti* je ovlivněno rozsahem sporného materiálu. Nejsnáze zpracovatelné bývají materiály vyhotovené kurzívním písmem. Je to dáno jeho charakterem, systémem výuky ve škole (tzv. školní norma) a mírou jeho používání (používá se nejčastěji) Ze stejných důvodů je obtížně zpracovatelné perličkové a hůlkové písmo. Nejvíce obtížně zpracovatelné jsou zpravidla číslice, které mají nižší počet identifikačních znaků a většinou se vyskytují v malém rozsahu. Nejobtížnější bývá stanovení míry zpracovatelnosti u jednotlivých druhů podpisu.

U nacvičených podpisů a zejména u paraf je základním kritériem pro stanovení míry zpracovatelnosti jistota psacího pohybu. Stupeň zpracovatelnosti, tzn. do jaké míry je písemnost zpracovatelná, lze posuzovat jako dobře zpracovatelný, zpracovatelný, hůře zpracovatelný nebo nezpracovatelný sporný materiál. Stupeň zpracovatelnosti se snižuje, je-li písmo obtahované, velmi nízké písarské úrovni, nespontánní (měněné),

velmi malého rozsahu, jsou li materiály předloženy v kopiích (platí zejména pro podpisy), vyhotovené nekvalitním psacím prostředkem (například fixem) na nekvalitní podložce (jiný materiál než papír), mechanicky nebo jinak poškozené. Vliv těchto faktorů může vést až k nezpracovatelnosti písemného materiálu (např. písmo vyhotovené podle šablony). **Jsou-li sporné materiály hodnocené jako nezpracovatelné, nelze pisatele nelze v žádném případě identifikovat. Čím kratší a méně kvalitní je sporný materiál, tím delší a kvalitnější musí být srovnávací materiál.**

Aby bylo možné tyto sporné písemnosti identifikovat, je třeba k nim pořídit srovnávací materiál. **Srovnávací materiál** jsou naopak listiny nebo písemnosti, jejichž pisatel musí být znám.

Bližším porovnáváním sporné písemnosti a srovnávací písemnosti si znalec všímá různých znaků, které by se v obou písemnostech mohly opakovat, nebo by některé znaky mohly vykazovat společné rysy. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že srovnávací materiál musí být napsán stejným druhem písma jako sporný materiál, to znamená, že i ve stejném jazyce.

Podle způsobu vzniku srovnávací materiály dělíme na ukázky a zkoušky¹⁸.

Ukázkami nazýváme materiály prokazatelně vyhotovené nezávisle na vyšetřované události, nejvhodnější jsou ty, které vznikly za podobných podmínek a v přibližně stejné době jako sporný materiál, nejlépe těsně před jeho vznikem. Výhodou ukázek písma je jejich spontánní charakter. (viz. podkapitola 3.9) Jedná se například o osobní korespondenci, deníky, osobní poznámky.

Zkoušky vznikají za přítomnosti a na pokyn dožadujícího orgánu, který její vlastní průběh řídí. Tzn. ústně instruuje osobu vykonávající zkoušku, jakým způsobem má být srovnávací materiál vyhotoven (např. jakou rychlostí, jakým sklonem, jakým druhem písma, v jaké pozici, diktuje text atd.), to vše z důvodu, aby srovnávací materiál byl co nejvíce shodný se sporným. Je-li sporná písemnost v podobě formuláře, zvolí se pro zkoušku písma stejný formulář. Zkoušky písma mohou být prováděny metodou diktátu, opisu, dokončování

¹⁸ srv. Pješčak, J.: Základy kriminalistiky. Naše vojsko, Praha 1976, s. 120-121

vět, obrázkovou metodou a kombinací uvedených metod.. Jejich výběr závisí na podmínkách, za kterých byl sporný materiál vyhotoven. K provedení zkoušky písma *formou diktátu* je nejvhodnější použít uměle vytvořený text, který je sestaven na základě frekvence jednotlivých písmen jazyka, obsahuje číslice, velká a malá písmena a různá interpunkční znaménka. *Metoda dokončování vět a obrázková metoda* mají za úkol odvést pisatelovu pozornost od formy psaní tím, že ho nutí soustředit se na obsah.

3.2 *Metody zkoumání ručního písma*

Metodou zkoumání ručně psaného písma se rozumí určitý postup, který má svá pravidla, své zákonitosti. Celé kriminalistické zkoumání písma podléhá daným procesním úkonům. Písmoznalec ke své činnosti využívá zejména těchto metod:

- Srovnávací metoda – tato metoda srovnávání rukopisů umožňuje zjistit podobnost nebo rozdílnost rukopisů.
- Funkcionální metoda – účelem této metody je určit stupeň čitelnosti psaného textu.
- Analytická metoda – rozlišuje analýzu psacího pohybu a již napsaného textu.
- Grafometrická metoda – jejím předmětem je zkoumání velikosti písma, poměrů jednotlivých částí písma, úhlů, tlaku, rytmu atd.
- Kombinace posudkových metod – je nezbytná, pokud jde o vědecký posudek.

3.2.1 *Kvalitativní metody*

Mezi kvalitativní metody řadíme metody speciální, které lze využívat i v jiných oborech, než je kriminalistika a metody specifické, které mají možnost využití pouze v kriminalistice.

Speciální metodou je například *optické pozorování*, ke kterému se využívá různých optických přístrojů a zařízení. Jde o metodu velice náročnou na zkušenosti, protože znalec touto metodou využívá svého vnímání a pozornosti .

Srovnávání, jak již název napovídá, umožňuje činit závěry o shodnosti či rozdílnosti znaků u sporného a srovnávacího materiálu.

Specifické metody mají, jak již bylo řečeno, uplatnění pouze v kriminalistické praktické činnosti. Dlouholetým vývojem bylo dosaženo takového výsledku, že jejich použití vede ke zpřesnění expertizních postupů a zvýšení možnosti prokázat, že zjištěné charakteristické znaky písma jsou průkazné. Specifická metoda je kombinací metody analytické, srovnávací a grafometrické.

V *analýze* se využívá myšlenkového rozložení celého textu na dílčí části, což umožňuje jejich následné srovnávání a určování shod nebo rozdílů mezi nimi. **Analýza prováděná za účelem srovnání umožňuje provádět systematické srovnání písma za účelem identifikace pisatele** (viz. podkapitola 5.1. a 5.2)

Při analýze je potřeba dbát zásad:

- Úplnosti – zkoumání všestranného zkoumání všech znaků.
- Systematičnosti – pracovní postup vedený od obecné roviny zkoumání k zvláštní rovině zkoumání (viz. podkapitola 3.3).

V rámci zkoumání jsou prováděny tři způsoby analýzy:

- Verbální – znalec nejprve provádí optické srovnání a vyhledané znaky si slovně zapisuje. Je to však zdlouhavá a nepřehledná práce, která vyžaduje obvykle předtištěné formuláře.
- Fotografická – zkoumané materiály jsou nafotografovány, popř. nascenovány, rozstříhány a jednotlivé znaky jsou přiřazeny do skupin, které si znalec určí (podle druhu písma, písmařské úrovně apod.) Tento způsob je značně pracný a nákladný, na druhé straně se vyznačuje přesností.
- Grafická – znalec nejprve provádí analýzu optickým pozorováním a výsledky tohoto pozorování si zaznamenává graficky. To znamená, že v podstatě znalec napodobuje nalezené znaky vlastní rukou a jednotlivé markanty si například barevně označuje. Tento způsob analýzy vyžaduje ustálený značkový systém k přesnému rozlišení znaků písmene, například červená barva pro shodné znaky a zelená barva pro znaky rozdílné.

Vyhodnocení analýzy je nejobtížnější fází, kdy znalec provádí souhrnné hodnocení znaků. Vyhodnocení markantů zkoumané písemnosti je základem vlastního srovnávání.

3.2.2 Kvantitativní metody

Již ze samotného výrazu (kvantita = množství) je zřejmé, že smyslem kvantitativních metod je snaha o získání a zpracování měřitelných údajů, které popisují zkoumané znaky a jevy. Pro snazší zpracování těchto údajů se v dnešní době ve značné míře využívá výpočetní techniky a dalších technických prostředků (lupy, mikroskopy, fotoaparáty, scanery, kopírovací stroje, UV lampy apod.), které práci samotnou velmi usnadňují. Psané texty lze sejmout, převádět do počítačové podoby a pomocí různých programů lze zjednodušit (oproti době, kdy nebylo možno využívat PC) srovnávání takových znaků, jako je velikost písma, poměry části písmen, tlak, délkové a šířkové poměry atd. Bylo by velice složité vysvětlovat přesný postup a princip, na jakém se s výpočetní technikou pracuje.

3.3 Znaky písma a jejich klasifikace

Písemné materiály jsou grafickým záznamem souvislého jazykového projevu a proto je lze zkoumat z následujících hledisek¹⁹:

V obecné rovině – sem patří celková úprava písemností. Pro úplnost je potřeba zdůraznit, že se vždy postupuje od celkového pohledu na písemnost přes strukturu odstavců, řádků až po základní jazykovou jednotku – slovo. Konkrétně se jedná například o celkový dojem, umístění textu na list papíru, umístění a struktura nadpisu nebo datumu, tvar a velikost okrajů, výskyt zkratk, zvýrazňování, škrtnutí a podtrhávání, struktura odstavců, tvar a sklon řádků, vzdálenost mezer mezi slovy, vliv školní normy, styl písma, sklon písma, vázanost písmen na sebe, tlak ruky a kvalita psacího pohybu.

Ve zvláštní rovině zkoumání – zahrnuje v sobě tři základní úrovně analýzy rukopisu od *multikomponentů* (graficky nedělitelných celků, např. spojení písmene s diakritickým znaménkem) přes *základní komponenty* (jednotlivá písmena, diakritická a interpunkční znaménka) k *dílčím komponentům* (části písmen).

¹⁹ srv. Pješčak J. a kol.: Kriminalistika. Naše vojsko, Praha 1982, str. 119

V této rovině zkoumání se sledují zejména tato hlediska: směr, proporce (šířka, výška, délka), plynulost, posloupnost psacího pohybu a umístění psacího pohybu (písmene na řádku), rychlost, dynamika, sklon.

3.4 *Vyhodnocení zkoumaného materiálu*

V této fázi je úkolem znalce vyhodnocení identifikačních znaků a jejich vydělení, tzn. rozlišení takových znaků, které jsou nebo nejsou použitelné jako důkaz pro identifikaci pisatele. Při porovnávání znaků zjištěných analýzou sporné a srovnávací písemnosti může být zjištěno, že individuální znaky se shodují zcela, částečně nebo se neshodují. Podle toho kriminalistická expertíza ručního písma **rozlišuje několik závěrů**²⁰:

- **Kladný kategorický závěr (jednoznačný)** – písemnost neobsahuje žádný znak, který nelze vysvětlit. Zároveň lze tento závěr vyslovit, jestliže bylo zjištěno dostatečné množství relativně stálých individuálních znaků, které se ve svém souhrnu nacházejí jen v rukopisu jedné osoby.
- **Závěr s vysokou pravděpodobností** – písemnost neobsahuje nic zásadně nevysvětlitelného, byly v ní nalezeny pouze nepatrné maličkosti, které nelze vysvětlit. V písemnosti převažují shody jasně určující.
- **Pravděpodobný kladný závěr** – vysloví se v případech, kdy mezi sporným a srovnávacím materiálem byly nalezeny shody ale zároveň i rozdíly. Významově určující jsou shody, ale je zde významnější znak (který znalec umí vysvětlit).
- **Pravděpodobný záporný závěr** – jinak lze tento závěr specifikovat jako závěr v nízké rovině pravděpodobnosti. V případě vyslovení tohoto závěru písemnost obsahuje shody a podobnosti, znalec se orientačně přiklání na jednu stranu, rozdíly ale převažují nad shodami.
- **Závěr bez možnosti identifikace pisatele** – tento závěr znalec vysloví v okamžiku, kdy nelze rozhodnout. To se stane v případě, že jsou nalezeny znaky shodné a zároveň i rozdílné, které mají stejnou identifikační hodnotu.

²⁰ srv. Pješčak. J. a kol.: Kriminalistika. Naše vojsko, Praha 1982, s. 199

Pro stanovování závěrů se využívá verbálního vyjádření. Nejde o formu matematické pravděpodobnosti, ani vyjádření procenty, ale o stupeň dokazatelnosti výsledku zkoumání, to znamená slovní argumentaci a vysvětlení, jaké aspekty vedly znalce k dosaženému závěru.

3.5 Vliv faktorů působících na pisatele v okamžiku procesu vzniku zkoumané písemnosti

Při zkoumání písemnosti je potřeba brát v úvahu skutečnost, že existují vnější a vnitřní podmínky, které mohou různým způsobem ovlivňovat rukopis každého pisatele.

Mezi hlediska vnitřních faktorů patří:

- Motivace - snaha o lepší dojem, úmyslně měněné písmo, písmo psané nedominantní rukou, napodobování písma pomocí technických prostředků a pomůcek.
- Úroveň dovedností - pomalé a rychlé tempo psaní, vyšší a nižší písarská úroveň.
- Vybavení a dispozice organismu - písmo ovlivněné profesí, dysortografie (*vývojová porucha projevující se neschopností naučit se správně pravopisu, zprav. spojená s dyslexií, grafasteníe²¹*), písmo osob se zbytky zraku, změny způsobené alkoholem, omamnými a psychotropními látkami, psychická porucha, snížená dispozice organismu, např. stařecký třes.

Mezi hlediska vnějších faktorů můžeme zařadit:

- Prostředí – způsob a druh osvětlení, psaní v pohybujiících se dopravních prostředcích.
- Poloha – psaní na vodorovnou nebo svislou podložku.
- Psací prostředky a materiály – psaní na různých druzích podložek, změny v držení psacího prostředku, příliš savé materiály.

²¹ srv. Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov, s. 182

4. GRAFOLOGIE

Grafologie je disciplína, která se snaží zjistit osobnost pisatele zkoumaného rukopisu. Grafologickým rozborem lze vytvořit komplexní pohled na osobnost člověka. Pouhým nastudováním grafologických pouček a metod se z člověka nestává odborník. Dlouholetá praxe a zkušenosti, kdy grafolog sám sebe zdokonaluje a prakticky si ověřuje zákonitosti vyplývající z grafologických rozborů, teprve potom může říci, že se stal odborníkem. Grafologie má svou dlouhou historii. I s naší zemí jsou spjata jména grafologů, kteří jsou ve světě uznávanými odborníky. Jmenujme si alespoň Roberta Saudka, Viléma Schönfelda, Josefa Peteru, Julii Flanderkovou nebo Jana Jeřábka.

4.1 Objekty zkoumání ručního písma v oboru grafologie

Objektem zkoumání v grafologii je rukopis. Každý má své určité znaky, které činí jednotlivé rukopisy jedinečným a osobitým. V oboru grafologie není hlavním úkolem dokázat, kdo je pisatelem zkoumaného textu. (viz. podkapitola 2.1) Grafologie má své požadavky, které by zkoumaný rukopis měl splnit, aby požadovaný rozbor byl kvalitní a úplný. Čím více písemného materiálu je na rozbor k dispozici, tím je větší pravděpodobnost přesného závěru. Zároveň je ale důležité, jakým druhem písma je písemnost napsána.

Písmo má tři základní druhy:

- Psací písmo – je nejrozšířenějším druhem písma a to i z toho důvodu, že je vyučováno na školách. Pro grafologa je největším zdrojem o pisateli.
- Skript – je písmo psané malými tiskacími písmeny. Občas je možné se setkat s pojmem poloskript, kdy jde o kombinaci tiskacího a psacího písma.
- Tiskací písmo.

Lidé vedou různé důvody k používání typu písma známého pod názvem skript. Může to být snaha o zvýšení čitelnosti, estetické důvody (skript se jeví estetičtější), snaha leváků o přizpůsobení se pohybu zleva doprava, vliv používání počítačů, technické vzdělání a zaměstnání a v neposlední řadě využití jako masky, kdy se pisatel vědomě stylizuje do

požadované „škatulky“. Přesto je možné, a nejenom u písma zvaném skript, odlišit v písmu to, co je záměrné v pohybech pisatele a co bylo napsáno spontánně.

4.2 Metody zkoumání ručního písma v oboru grafologie

Grafologie, stejně jako jiné vědecké disciplíny, má své postupy, které musí dodržovat. Grafolog by měl znát nejen grafologii, ale pro jeho práci je neméně důležitá psychologie. Měl by být schopen objektivity. Bez ohledu na sympatie nebo antipatie k osobě je potřeba, aby nebyl ani přísný, ani nijak shovívavý, pisatele by měl hodnotit s nadhledem.

Grafologie využívá různých metod a přístupů k rozboru. Ve fázi analýzy určí, k čemu bude rozbor sloužit, jaký je účel rozboru. Musí si položit základní otázku, co chce zjistit. Zda se bude zaměřovat na partnerské vztahy, profesní stránku pisatelova života apod. (viz. podkapitola 2.1). Odpovědi na tuto otázku přizpůsobí danou metodu zkoumání. Vypracování jednoho posudku je zdlouhavá a náročná práce, grafolog se jím může zabývat deset až dvanáct hodin. Většina grafologů pracuje i s dalšími metodami. Může použít kresby postav nebo stromu a tím získat další doplňující informace o osobnosti pisatele. V každém případě je ale důležité získat co nejobsáhlejší materiál. Optimální pro grafologický rozbor je přibližně třicet řádek ručně napsaného textu na nelinkovaném papíře, pokud možno tužkou. Text by měl být napsaný spontánně, za optimálních vnitřních i vnějších podmínek (viz. podkapitola 4.4) Nejvhodnější jsou texty adresované blízké osobě v podobě vzkazů, deníky, osobní poznámky apod. Při psaní těchto písemností se totiž pisatel nevěnuje formální stránce písma, ale zaměřuje se především na obsah.

Při stanovení konkrétního postupu musí grafolog přihlédnout k několika požadavkům:²²

- Vycházet z co nejpřesnějších a nejúplnějších informací o pisateli, zkoumaném materiálu, zadavateli a cíli rozboru.
- Co nejpřesněji popsat a zaevidovat dojemové, měřitelné a popsatelné znaky.

²² srv. Jeřábek. J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 150

- Po výše uvedeném zaevidování znaků začít s jejich vyhodnocováním. Začíná se vyhodnocováním komplexních znaků, které tvoří rámec ostatním znakům a je možné z nich vyvodit prvotní náčrt osobnosti pisatele.
- Dále postupovat od skupin znaků k jednotlivým znakům.
- Při vyhodnocování jednotlivých znaků postupovat od dominantních, protože v nich se projevují nejvýraznější psychické procesy osobnosti.
- V jednotlivých fázích přihlížet k již zjištěným poznatkům.
- Po samotném rozboru sestavit závěrečnou nebo ústní zprávu a to s ohledem na cíl a zadavatele rozboru.
- Na závěr si pokud možno ověřit výsledky rozboru rozhovorem s pisatelem, případně informacemi z pisatelova užšího sociálního okolí.

4.2.1 Metodika zkoumání písma

Jak bylo několikrát řečeno, úkolem grafologa není identifikace pisatele, ale zjištění jeho povahových vlastností, charakteru, osobnosti apod. Na rozdíl od písmoznalectví grafologie nerozlišuje kvalitativní a kvantitativní metody, protože jejím cílem není usvědčení nebo identifikace pisatele, ale slouží k poznání vlastností osoby, která konkrétní písmo vytvořila (viz. podkapitola 2.1.) Než přistoupí grafolog k samotnému rozboru, zjistí si **v přípravné fázi** veškeré dosažitelné informace o pisateli a písemném materiálu:

- Jméno, pohlaví, stav (svobodný, ženatý), vzdělání, povolání a postavení v něm.
- Věk, národnost (mohou grafologa upozornit na školní předlohu pisatele).
- Zdravotní stav pisatele.
- Zda je pisatel pravák či levák (tato skutečnost může pozměnit některé znaky písma, stejně jako přeúčenost z leváctví na praváctví).
- Situace a podmínky, za nichž text vznikl (dopis příteli, životopis, psaní ve vlaku, viz. podkapitola 4.4.)
- Získat více rukopisů z různých věků pisatele.

Tyto údaje z písma poznat nelze, u pohlaví je to možné jen s jistou pravděpodobností. „Grafoložka A. Teillardová píše, že v písmu se projevuje psychické a nikoliv fyziologické pohlaví pisatele“²³

Po přípravné fázi nastává **fáze pracovní - analytická**. Jedná se o tzv. systematický přístup.²⁴

- *Dominanty rukopisu* - grafolog si určí pět hlavních dominant rukopisu. Dominantou je grafologický znak, který je zřetelně charakteristický pro daný rukopis. Například sklon písma. U dominantních znaků si určí jejich psychologické významy. V této chvíli grafolog nevyvozuje závěrečné soudy pouze z dominant, protože by tím mohly uniknout méně výrazné, přesto však další důležité znaky. Účelem je první seznámení s rukopisem a utvoření prvotního náhledu na pisatele.
- *Analytický rozbor grafologických znaků* – v tomto kroku nastává postupné a systematické hodnocení jednotlivých grafologických znaků, při němž se používají pravítka a úhlooměry k měření, nebo grafologické tabulky. U každého rozebraného znaku se určí jeho psychologický význam (aby se mohlo hovořit o psychologickém významu konkrétního grafologického znaku, musí se v textu objevit minimálně 5x na formátu A4). Při hodnocení se srovnává, zda je písmo stejné na začátku, uprostřed i ke konci textu a to svým tvarem, velikostí a tlakem. Stejně se postupuje i u jednotlivých řádků. Nejvíce o pisateli prozradí část textu od středu stránky dále, protože zde přestává být pisatel ostražitý. Závěr textu může být stejnými faktory jako začátek, proto je pro písmo v této části textu pro grafologa méně hodnotné.

V okamžiku, kdy je hotova analytická fáze, nastává **závěrečná fáze – syntéza**.²⁵

V této fázi grafologického rozboru musí být popis struktury a dynamiky osobnosti

²³ Jeřábek. J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s.27

²⁴ srv. Fischerová-Katzerová, V. – Češková-Lukášová, D.: Grafologie. Psychologie pro každého. Grada, Havlíčkův Brod 2004, s. 170

²⁵ srv. Fischerová-Katzerová, V. – Češková-Lukášová, D.: Grafologie. Psychologie pro každého. Grada, Havlíčkův Brod 2004, s. 171

ve významu shodný. Jednou z možností je řídit se osnovou hodnocení a podle ní postupně popisovat pisatele rukopisu. Nejpoužívanější je osnova, kterou sestavila psycholožka Jiřina Brejchová (viz. příloha č. 3). Podle ní se postupně popisuje pisatel rukopisu. V první části se grafolog zaměří na schopnosti a výkonnost pisatele, ve druhé části na jeho osobnost. Při syntéze porovná i protiřečící si vlastnosti. Dále určuje jakého emotivní ladění a temperamentový typ v pisatelově osobnosti převládá. Pokud je analýza provedena správně, není těžké osobnost pisatele rozpoznat, ale je těžké ji výstižně popsat tak, aby někdo druhý pochopil, jakou osobnost grafolog popisuje.

4.3 Znaky písma, jejich klasifikace a hodnocení

Znaky písma jsou nejdůležitější údaje, které lze vyčíst z písma a které následně slouží k vyvození konkrétních závěrů. Čím více materiálu je k dispozici, tím lépe je možné dojít k přesnějším závěrům. Jak již bylo řečeno, pro grafologický rozbor je nejvhodnější text psaný na nelinkovaném papíře (viz. podkapitola 2.4.). Grafologie se zaměřuje na celou řadu grafologických znaků, jako například tlak, jakým pisatel píše, velikost nejenom celého písma, ale i velikost a výšku jednotlivých zón písma (Příloha č. 4), sklon písma, šířka mezi jednotlivými slovy ale i napsanými řádky a řada dalších znaků, kterých je víc než třicet..

Znaky písma je možné dělit podle následujících kritérií.²⁶

- Podle **komplexity** existují znaky vyšší komplexity (skládají se z více písmových prvků, např. mezery mezi slovy a mezi řádky, okraje rukopisu) a nižší komplexity (jeden písmový prvek, například velikost, tlak atd.).
- Podle **způsobu určování** se znaky dělí na dojemové (např. rytmus, forma, harmoničnost) a popsitelné (vázání, zjednodušení atd.).
- Podle stupně vyjádření se znaky dělí na dominantní a na znaky střední hodnoty (tato střední hodnota je většinou určena statisticky).

²⁶ srv. Jeřábek, J.: Grafologie více než diagnostika osobnosti. 5. rozšířené vydání, Argo, Praha 2003, s. 56

- Podle **kolísavosti**, což je důležitá vlastnost znaků, která je vyjádřena pravidelností rukopisu.
- Podle **skupin znaků**, které představují vyšší kvalitu ve smyslu psychologické výpovědi o pisateli.

Grafolog si musí určit znaky, které bude sledovat a to je opět podmíněno požadavkem zadavatele, který rozhodne, pro jaký účel je rozbor určen (viz. podkapitola 2.1.). Jelikož cílem této práce není vytvoření odborné publikace, zaměřím se pouze na některé grafologické znaky, které jsou pravděpodobně nejdůležitější, nebo nejvýraznější.

Grafologický rozbor v sobě zahrnuje tři aspekty, kterými jsou **dojem, popis a měření**. Toto jsou tři základní cesty, které je třeba sjednocovat. Dříve, než grafolog přistoupí k samotnému „rozsekávání“ textu na konkrétní znaky, celý si jej v klidu několikrát přečte a snaží se vnímat písemnost jako celek. Text na grafologa nějakým způsobem působí a jde o prvotní informaci o pisateli. Jedná se o vnímání celé psací plochy. Tím si grafolog vytváří **dojmový (písmový) obraz**. Popis dojmu by neměl být hodnotící ve smyslu pozitivní-negativní, příjemný-nepříjemný, ani by neměl označovat předpokládané vlastnosti pisatele. Je potřeba vynechat subjektivní působení. Grafolog si všímá uspořádanosti a vyváženosti písmového celku na celé psací ploše, rozložení textu na psací ploše atd. Písmový obraz vypovídá o vyrovnanosti a psychické pružnosti, o vztazích ke společnosti i k sobě.

Základní typy písmových obrazů:²⁷

- **Vyvážený, elastický, uspořádaný** – duševní rovnováha, vyrovnané sociální vztahy.
- **Neuspořádaný, rozkolísaný** – nevyrovnané vztahy ke světu a k sobě, labilita. (viz. příloha č. 5)
- **Hustý a sytý** (malé mezislovní mezery) – realismus, silná potřeba sociálních kontaktů.
- **Řídký** (velké mezislovní a maziřádkové mezery) – ztráta bezprostřednosti, izolovanost, vnitřní odstup, introverze. (Příloha č. 5)

²⁷ Jeřábek, J.: Grafologie více než diagnostika osobnosti. 5. rozšířené vydání, Argo, Praha 2003, s. 64-65

- **Strnulý** – nedostatečná psychická pružnost (až psychická porucha).
- **Neživotný** – ochablost, neurčitost.

Při vytvoření dojmového obrazu je důležité pro grafologa si tento obraz popsat a poznamenat nejdůležitější grafické znaky, které na sebe upoutaly pozornost (umístění na stránce, ubíhavost vpravo nebo vlevo, délkové rozdíly, velikost písmen atd.)

Po vytvoření dojmového obrazu nastává fáze **měření**. V tomto okamžiku se grafolog neobejde bez silné lupy, mikroskopu, pravítka a úhloměru (v textu mohou být některé detaily, které nelze pouhým okem postřehnout, jako například různé zádrhy nebo přerušení tahu).

Grafolog se při zpracovávání posudku zaměřuje na celou řadu měřitelných a popsatelných znaků. Za tyto znaky se považuje například:²⁸

- Velikost – způsob prožívání, sebepojetí
- Sklon – poměr mezi citovostí a rozumovostí, impulsivností a sebekontrolou
- Šířka – poměr mezi extroverzí a introverzí
- Tlak – vitalita, odolnost a pudovost
- Ostrost – poměr mezi duchovostí, abstraktním myšlením a smyslností
- Levoběžnost – pravoběžnost – poměr mezi introverzí a extroverzí, pasivitou a aktivitou

Pro přiblížení problematiky grafologie se pokusím rozvést alespoň některé měřitelné a popsatelné znaky.

Vázání je způsob, jakým bylo provedeno spojení psacích tahů. Grafolog si všímá především propojení písmen *m*, *n*, *u*, *i*. Jde o popsatelný znak rukopisu. V případě, že se v textu vyskytuje pouze jeden druh vázání, hovoříme o vázání čistém. V případě více druhů vázání jde o vázání smíšené.

Mezi základní druhy vázání se řadí (Příloha č. 6)

²⁸ srv. Jeřábek. J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 56-116

- Úhel – hrana nahoře i dole (energičnost, činorodost, sebeovládání, poctivost, spolehlivost, hrubost, nepřátelskost, nedostatek soucitu a porozumění, atd.)
- Girlanda – oblouk dole, špička nahoře (uvolněnost, psychická přizpůsobivost, ženskost, citovost, nedostatek sebekázně, laskavost, tolerance, přátelství, atd.)
- Arkáda – oblouk nahoře, špička dole (potlačování pudů a citů, sebeovládání, sebeklam, uzavřenost, tajnůstkářství, atd.)
- Nitka – vázání nepatrné, neurčité (vzrušivost, citovost, neklid, rychlé myšlení, ovlivnitelnost, přetvářka, nedostatek vytrvalosti, atd.)
- Dvojoblouk – oblouk nahoře i dole (přizpůsobivost, nevyhraněnost, diplomacie, hysterie, ovlivnitelnost, atd.)

Velikost písma je určována velikostí jeho malých písmen *m, n, u, i* atd., které vyplňují jeho střední zónu. V případě velikosti písma hovoříme o znaku měřitelném, to znamená, že tento znak zjišťujeme měřítkem. Průměrná velikost u těchto písmen je 2-3mm. Podstatné je, že velikost se měří v souladu s úhlem sklonu celého písma. Zkoumáním velikosti písma lze odhalit velikost osobního sebevědomí pisatele, prožívání jeho vlastního JÁ, vitalitu, potřebu seberealizace.

Velikost písma rozlišujeme na (Příloha č. 6):

- **Velké písmo** – pocit vlastní síly, pudovost, aktivní vůle, energičnost, činorodost, iniciativa, potřeba sebeprosazení, pocit nadřeznosti, výkonnost, panovačnost, trvání na svých názorech, náruživost, nadšení, romantismus, netaktnost, arogance, náročnost, upřímnost, čestnost atd.
- **Malé písmo** – nízká vitalita, pasivní vůle, vytrvalost, píse, podřidivost, skromnost, mírnost, nedostatek sebedůvěry, opatrnost, tolerance, věcnost, nedostatek fantazie, kritičnost, objektivita, potřeba přehlednosti, pečlivost, pedanterie, smysl pro povinnost atd.

Sklon (Příloha č. 7) písma je vyjádřen úhlem, proto grafolog k určení těchto znaků používá úhloměr. U sklonu je důležité brát v úvahu jeho kolísavost, protože tu lze i bez měření poznat u písma kolmého.

Podle sklonu rozlišujeme písmo:

- **Stojaté** – jeho význam je realismus, rozvážnost, skepticismus, hrdost, individualismus, lhostejnost, domýšlivost, nedostatek soucítění atd.
- **Pravosklonné** – pudovost, energičnost, neklid, vzrušivost, náladovost, soucítění, nesamostatnost atd.
- **Levosklonné** – strach ze života, vnitřní nejistota, sebeovládání, plachost, nepřístupnost, přetvářka, sebeláska, sebezapření atd.

Šířka (Příloha č. 8) vyjadřuje vzdálenost mezi jednotlivými tahy písmene. K měření šířky se používají písmena m, n, u. Základním významem zkoumání tohoto grafologického znaku je zjištění extroverze-introverze, sebevláda, cílovost, sebedůvěra.

Pro představu si uveďme, že:

- Střední hodnota šířky je vyjádřena poměrem 1:1 k velikosti písma.
- Pokud naměříme poměr 1:2, jedná se o výrazně široké písmo. Významem širokého písma je optimismus, otevřenost, marnotratnost, touha po svobodě, spontánnost, povrchnost, nepřesnost atd.
- Poměr 1:0,5 naopak vyjadřuje výrazně těsné písmo, které z pohledu grafologa má význam šetření, sebeovládání, skepse, strachu z budoucnosti, důkladnosti, zdrženlivosti, zásadovosti apod.

4.4 Okolnosti utváření rukopisu

V okamžiku vzniku rukopisu působí na jeho pisatele celá řada vlivů. Některé z nich působí na všechny lidi, jiné naopak pouze na některé jedince. Osobnost každého člověka a tím i vznik jeho rukopisu mohou ovlivňovat různé okolnosti. V každém případě by ale písmo určené k rozboru mělo vzniknout na obvyklém místě, obvyklým perem a na papíru, jaký

pisatel běžně používá. Aby grafolog získal co nejpřesnější obraz o vnějších psacích okolnostech, žádá (pokud je to možné) texty z různých dob vzniku.

Okolnosti působící na pisatele v okamžiku utváření rukopisu můžeme rozdělit.²⁹

Vnější psací okolnosti

- **Psací potřeby** – *kvalita psacího náčiní a to jak pero, inkoust, tak i papír nebo psací podložka.* Rezavé pero, příliš hustý nebo řídký inkoust (často hraje roli i barva inkoustu) může ovlivnit pisatele tak, že nebude psát svým optimálním rukopisem. Písma zhotovená tužkou nebo propisovací tužkou jsou rovněž pro grafologický rozbor méně vhodná. Nejpožadovanější je rukopis psaný perem.
- **Světlo, teplota, místo** – pro grafologický rozbor není příliš vhodný text napsaný ve vlaku, nebo zápisy do prezenčních knih, rovněž špatné osvětlení místnosti
- **Uchopení psacího nástroje** – znamená způsob, jakým prsty svírají psací nástroj. Způsobem uchopení může být ovlivněno množství inkoustu, který na papír při psaní vyteče.
- **Držení psacího nástroje** – na tom, jak pero uchopíme závisí úhel, který svírá pero s papírem. Má vliv především na vedení psacího pohybu a charakter čáry.
- **Vliv svalů** – počítáme rovněž k vnějším okolnostem. Nemá sice vliv na individuálnost, ale na písmo mohou mít vliv tělesné potíže, například dna nebo velká únava. Totéž platí u dělníků po těžké práci nebo tenistů. Možnost písmového rozboru může rovněž snížit například alkoholová otrava nebo tremor (stařecký třes).

Vnitřní psací okolnosti

- **Stav pisatelovy mysli** – je nejvýznamnější z vnitřních psacích okolností. Lze rozpoznat radostné rozpoložení a smutnou náladu, deprese. Kromě euforických a depresivních stavů mohou okamžitou kvalitu písma ovlivnit i afekty. Rozzlobený člověk ovládá své psací pohyby stejně špatně jako sám sebe.

²⁹ srv. Schönfeld, V.: Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky. 3. opravené vydání, Elfa, Praha 2000, s. 40-50

- **Současná pisatelova situace** – dá se říct, že jde o existenční role a úspěšnost v nich (člověk žije v různém prostředí. Soukromém, pracovním a společenském).

Vliv pohlaví na písmo

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že spousta laiků si myslí, že grafolog naprosto bezpečně rozezná ženské a mužské písmo. Opak je pravdou. Jak již bylo řečeno, grafologie úzce souvisí s psychologií. Je prokázáno, že u mužů lze rozeznat typicky ženské rysy a naopak. Jde ve skutečnosti o povahové vlastnosti, které jsou vázány na dobu, kdy písmo vzniklo. V dnešní době, kdy je většina žen výdělečně činná, mají tyto ženy písmo rázní, iniciativní a čínorodé. Jednoznačné určení pohlaví z písma není možné a to je důvod, proč by mělo být pohlaví grafologovi sděleno (viz. odstavec 4.2.1.).

Životní věk pisatele

Ve vývoji písma rozlišujeme různé stupně, které však nemusí vždy korespondovat s věkem pisatele. Věk lze z písma určit se stejně malou jistotou jako pohlaví. Proto věk pisatele patří k údajům, které grafolog k rozboru nezbytně potřebuje. Postačuje přibližný věk.

Školní předloha

Znalost školní předlohy daného písma je velice důležitá, bez ní by v podstatě rozbor nebyl možný, protože národy můžou mít předlohy různé. To co je u jedné předlohy normální, u jiného národa může být stejný znak odlišností od normálu. Podle některých textů je grafolog schopen odhadnout dobu, kdy pisatel chodil do školy. K tomu ale potřebuje znát školní předlohy, které byly v různých obdobích uplatňovány (Příloha č. 9) a během času se měnily. U nás byly roku 1930 vydány učební osnovy, které zrušily „krasopis“ a zavedly „psaní“. Tyto osnovy jsou na prvním stupni ZŠ závazné, teprve později jsou možné odchylky, musejí však být čitelné.

Dále může písmo ovlivnit rodinné prostředí, výchova, zkušenosti, průběh života, samozřejmě vzdělání a profese. (Příloha č. 10)

4.5 *Vyhodnocení*

Ve chvíli, kdy má grafolog utříděny informace o osobě pisatele, které získal grafologickým rozbořem je jeho úkolem na základě zjištěných poznatků (analýza a syntéza) sestavit závěrečnou nebo ústní zprávu a to s ohledem na cíl a zadavatele rozboru. Porovná shodné a rozdílné znaky a na základě jejich vzájemných „průniků“ vyhotoví posudek. Před sestavováním grafologického posudku si musí grafolog uvědomit, že výsledek rozboru není pouze sumou údajů, ale je potřeba pohlížet na tyto údaje jako na celek. Je samozřejmé, že každý posudek je vypracováván jako teoretické pojetí osobnosti, přesto by se měl zabývat jednotlivými oblastmi psychické struktury této osobnosti (temperament, emoce, vůle, morální vlastnosti apod.), ale také dynamikou (motivace a vývoj).³⁰ Při vypracovávání vyhodnocení je důležité brát v úvahu pro koho je posudek určen a tomuto částečně přizpůsobit odborný jazyk.

4.5.1 *Stanovení hlavních rysů osobnosti*

Rysy osobnosti jsou psychické vlastnosti, které se projevují způsobem chování, jednání, prožívání určitých situací. Jsou většinou vrozené a v malé míře získané. V průběhu vytváření grafologického rozboru znalec na základě zjištěných grafologických znaků poznává nejvýraznější vlastnosti a rysy, až získá základní obrys pisatelovy povahy. Tak jako neexistují na světě dvě osoby s identickými otisky prstů, tak neexistují dvě osoby, které by byly nositeli naprosto stejných vlastností. Písmo je odrazem velkého množství vlastností osobnosti. „Zdá se být nepochopitelné, že se v písmu může odrážet energičnost, pečlivost, originalita, samolibost, smysl pro estetiku (viz. podkapitola 4.3.). Těžko lze podezřívát jasně uvažujícího člověka, že vědomě zřetelně odděluje řádky a slova. Stejně jako si to nelze myslet o pisateli se sklonem být konfliktní jehož písmo je plné hran a náhlých přeryvů. Rovněž ten, kdo touží být nenápadný píše malým písmem a začíná psát blíže u okraje, aby nebyl příliš viditelný. Člověk uzavřený bude mít těsná a uzavřená písmena. Je třeba dodat, že z písma se odráží i vlastnosti, které už tak jasnou souvislost s písmem nemají. Například nepoctivost. Odrazem

³⁰ srv. Jeřábek, J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 155

osobnosti v písmu je ale i forma, jakou se pisatel vyjadřuje.³¹ Dá se říct, že lze z písma vyčíst kompletní **strukturu osobnosti**:

- Temperamentové vlastnosti.
- Charakterové vlastnosti – upřímnost, čestnost.
- Motivační vlastnosti – zájmy, city, potřeby.
- Výkonové vlastnosti – schopnosti, dovednosti.
- Vlastnosti základních psychických procesů a stavů – vlastnosti vnímání, paměť.
- Seberegulační vlastnosti – vůle, sebekritika.

Stanovení hlavních rysů osobnosti pisatele naznačí grafologovi, do kterého typu osobnosti pisatel patří.

4.5.2 Určení typu osobnosti

Jak již bylo řečeno v předchozím odstavci, k určení typu osobnosti napomáhá grafologovi stanovení hlavních rysů osobnosti pisatele. Grafolog sice určí jaký typ osobnosti pisatel je, není to ale důležité. Nahlíží na to pouze z pohledu psychologie, protože grafolog s psychologií pracuje. Přesto každého člověka souhrn jeho vlastností začlení do nějakého typu osobnosti. Důležitá je například Galénova typologie, protože z ní vycházeli téměř všichni novodobí badatelé. Je ukázkou toho, že nikdo není například „čistý flegmatik“, ale že se v každé osobnosti mohou různé typy prolínat.

Galénova typologie osobnosti³²:

- Sangvinik (vzduch, modrá) – uvolněný, obratný, pružný, společenský, svobodomyšlný, otevřený, přizpůsobivý, přístupný, ovlivnitelný, proměnlivý, nestálý, vůdcovský.
- Cholerik (oheň, červená) – impulsivní, bojovný, prchlivý, vznětlivý, samostatný, přímočarý, netrpělivý, vzteklý, podrážděný, vášnivý, žárlivý, panovačný.
- Flegmatik (voda, zelená) – klidný, spočívavý, poddajný, trpělivý, snášenlivý, chladnokrevný, nevšímavý, uzavřený, stereotypní, pomalý, neprůbojný, vytrvalý.

³¹ srv. Bičovský, R.: Tajemství písma. Panorama, Praha 1992, s. 30

³² Filipcová, H.: Člověk v zrcadle písma, Grafema Hranice, Praha 1995, s. 15

- Melancholik (země, žlutá) – rezervovaný, zodpovědný, starostlivý, svědomitý, oddaný, přecitlivělý, úzkostný, trdomyslný, nepřizpůsobivý, stálý, vstřebávající, bojácný.

5. KONKRÉTNÍ UKÁZKY EXPERTIZ PÍSMO

5.1 Rukopis podrobený kriminalistické expertize

Žádost o odborné vyjádření z oboru kriminalistické techniky – ruční písmo

1. strana

521/2002

Policie České republiky
Správa Jč. kraje
Odbor OK SKPV
České Budějovice

Č.j. PJC-788-32/KP-OK-2001

Č.Budějovice 26.2.2002

Policie České republiky Kriminalistický ústav P R A H A	Došlo: - 5 - 03 - 2002 Č.j.: <i>WR-521/4-3-2002</i> Přílohy: <i>606!</i>	Počet listů : 2 Přílohy : 9/31 <i>Jč. 19.3.</i> <i>T: 8.4.</i> <i>Pr(K) 1-2.9.</i>
---	--	--

Anonymní písemnosti - žádost o odborné vyjádření z oboru kriminalistické techniky - ruční písmo.

K Vašemu č.j. KUP-2928/KI-3-2001 ze dne 22.1.2002 a 12.2.2002.

Dne 14.12.2001 Vám byla zaslána žádost o odborné vyjádření z oboru kriminalistické techniky - ruční písmo k anonymním dopisům v souvislosti s Domovem důchodců Dobrá Voda u Č.Budějovic. K tomuto případu dále uvádím, že situace s anonymními dopisy je záležitost již dlouhodobá a to již od roku 2000 a mimo dopisů psaných ručním písmem se jedná i o anonymní dopisy psané na stroji. V této souvislosti již bylo podáno několik trestních oznámení. Další písemnosti byly zaslány na Okresní úřad České Budějovice.

Z výsledku Vašeho zkoumání vyplynulo, že 2 anonymní písemnosti pravděpodobně vyhotovil jeden pisatel a jeden z těchto s velkou pravděpodobností napsala podezřelá Libuše Urbánková.

V průběhu šetření bylo zjištěno, že ze psaní anonymních dopisů jsou podezřelé osoby: Libuše URBÁNKOVÁ, nar. 22.1.1953
Iveta BÁRTOVÁ, nar. 17.4.1975
Pavla KALOUSOVÁ, nar. 25.10.1958

Dne 21.2.2002 napsaly podezřelé osoby pro potřeby kriminalistického zkoumání ručně psané texty.

V příloze zasílám:

1. porovnávací materiál napsaný osobou URBÁNKOVÁ Libuše (8 listů)
2. porovnávací materiál napsaný osobou BÁRTOVÁ Iveta (7 listů)
3. porovnávací materiál napsaný osobou KALOUSOVÁ Pavla (8 listů)
4. anonymní pohlednice označená jako příloha č.1 k č.j. PJC-788-8/KP-OK-2001

** Po korekci a ká. úpravou byly otázky nepravdivé, z.p. stylisticky upraveny pro větší spolehlivost. 30.4.02*

- 2 -

5. anonymní leták označený jako příloha č. 2 k č.j. PJC-788-8/KP-OK-2001
6. anonymní dopis označený jako příloha č. 4 k č.j. PJC-788-8/KP-OK-2001
7. anonymní dopis zasláný na OÚ Č.Budějovice s nadpisem "Paní předsedkyně..."
8. anonymní dopis s obálkou zasláný na OÚ Č.Budějovice s nadpisem "Vážná paní přednostko !....."
9. anonymní dopis zasláný řediteli DD Dobrá Voda MUDr. Urbánkovi, který předal na OÚ Č.Budějovice, s nadpisem "Řediteli,...."

Z výše uvedených důvodů žádám dle § 105/1 tr. řádu o odborné vyjádření z oboru kriminalistické techniky - ruční písmo k následujícím otázkám:

1. Zda jsou sporné písemnosti uvedené pod body 7-9 zpracovatelné z hlediska identifikace pisatele.
2. Zda sporné písemnosti uvedené pod body 4-9 psal jeden či více pisatelů.
3. Zda sporné písemnosti uvedené pod body 4-9 psala některá z výše uvedených podezřelých osob, jejichž vzorky písma jsou přiloženy jako porovnávací materiál.
4. Uvést další důležité skutečnosti zjištěné zkoumáním.

Vyřizuje: kpt. HRON Milan, kl. 21476

kpt. Ing. VILDMANOVÁ Lenka, kl. 21477

pplk. Bc. KRÍŽ Jiří
vedoucí OOK SKPV

Ukázka práce – kriminalistické expertízy

SPORNÁ „REDITELI“
4/521-2

u u u u a e v e

u u u u u u
u u u u u u

u u u u u u u

u u u u u
u u u u u

u u u u u u u u u u u u u u u u u u

u u u u u u u u u

u u u u u u u u u

u u u u u u u u u u u u u u u

u u u u u u u u u

u u u u u u u u u

u u u u u u u u u

u u u u u u u u u u u u u u u

u u u u o

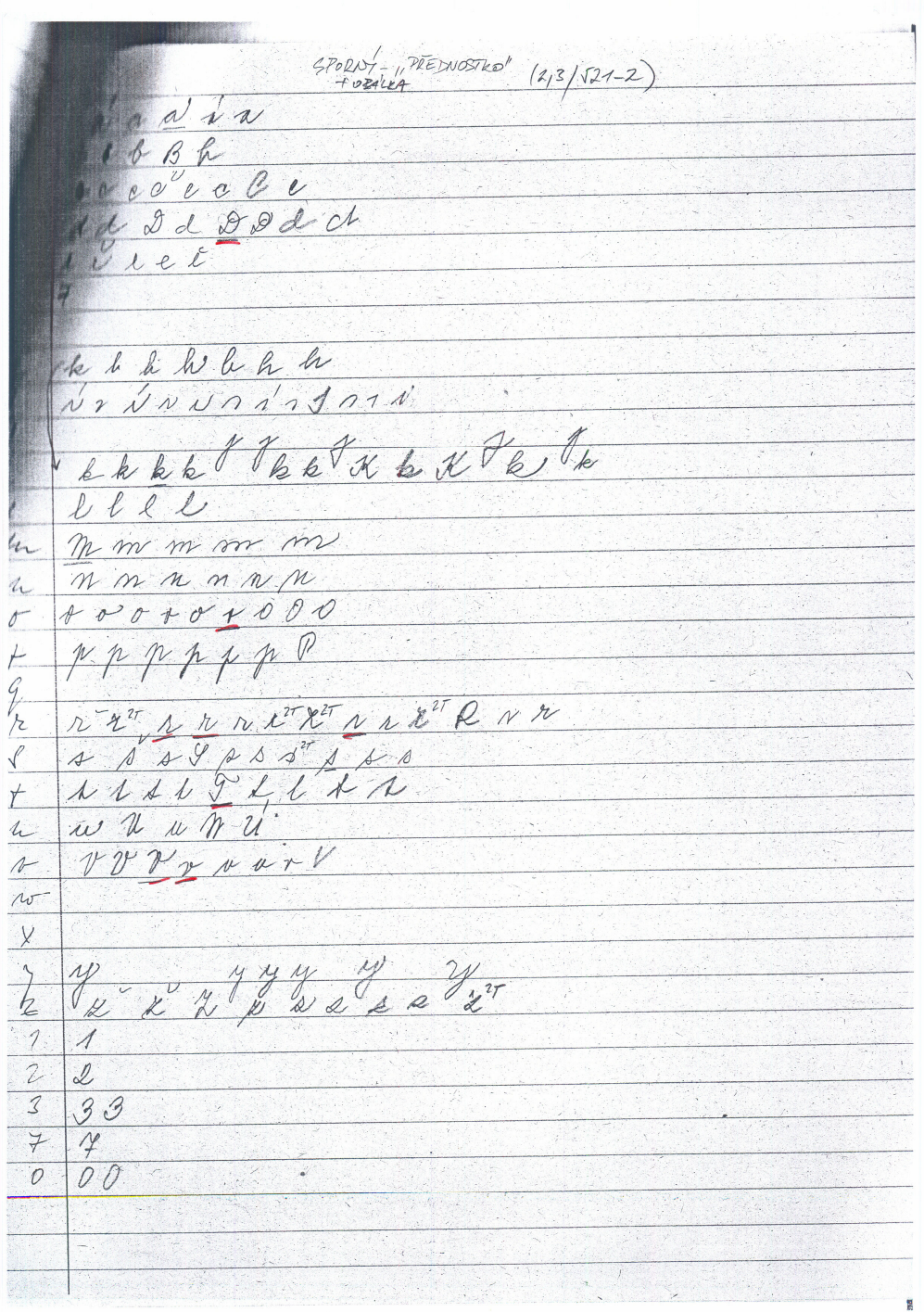
u u u u

u

u

u u u u u u u u u u u u u u u

Ukázka práce – kriminalistické expertizy

Ukázka práce – kriminalistické expertizy

PANI PŘEDKYNĚ,

Sekretariát přednosty OkÚ
Dne: 17. 10. 2000
K. řez. č.j.: 76.937/2000

Edmund,

ANI JITE ROZUMNÁ OČKA, POKUD URBÁŇKOVÍ ČÍTE.

NĚMA BY JITE VĚDĚT, ŽE V DO JE NĚKOLK LIDI,

KTERÍ ZDE STÁLE KANOU A NĚKATÍ LIDI.

NEJNĚK ZDE KRADLA PÁLEČKOVÁ, TOMY URČENÍ ZNÁME
KDYŽ DĚVKA GERANU, TAK OKRÁDLA KOHO MOHLA A TADY
TAKY. KRADLA I LÉKY OBYVATELEM, NIMO JEJICH
CENNOSTI, KTERÉ Z NICH ZAKLADNĚ TAMBA.
TAKY TAKOVÁ JE POCHOVÁ. URČNĚ STĚNA A
EČTĚ HLATÍ LDI.

TO ČERPADLO UKRÁDL JINDRA, VON TU ČEZÁ
LĚTA KRAK, JEHO ŽENA TAKY.

MATKA JEHO ŽENY TU BYLA ŠVADĚNA, KOMUNOTKA,
PŘEDKYNĚ STÁLA A TA TU DĚVKA P KARDYM.

TAK TO DĚVKA VĚDÍ DČERA. JEN URBÁŇEK SI
NEPOCKOČNAL, TAK SE NŠM.

JINDRA UKRÁDL I URBÁŇEK OČRÁDL V
NĚKOLIKRÁT RYDÝ A V NOCI BEM CHODÍ
NICÍ VĚCI. I JEHO ŽENA.

PO ASI TAKY MUCITE VĚDĚT.

PIŠEME TO DŮE, A NOC SE BONÍME KDYBY
SE TO JINDRA POZVĚDĚL, PROTOŽE NĚM
V NOCI CHODÍ VYHROUŽVAT NĚSIKNOSTNĚ
A VYHROUŽVĚ I NĚŠIM DĚTEM.
ZAMĚSTNANCI DO DOBRÁ VODĚ

Ukázka práce – kriminalistické expertizy

JEDNÉ STARÉ ČESKÉ PÍVNÍ ZDÍVA DCERA SVÉ MATCE, (3)
JE TO MA' PŘED SVATBOU TĚŠÍ, NEŽ SE MAMA UDSÁVILA.
Máma si kliču vzala na muže řádu a dala
si má' věd' na muže úplně někdo usítko.
Pokud muž je úplně jiný než pohled římy.

Vážená záměrná, má' u vás rozpužit (do práce)
MARIE BARTOVÁ Z HLUBOKÉ.

Dejte si pozor!! Udatá lidi, ne je každý kolektiv,
rešit' se udat i nedělele zřízenci. Bude se
přazít v lidem "PRACOVAT, ŽIVAT ATO."
Ale v nepřítomnosti ostatních je bude OKRADAT,
FYZICKY JE NAPADAT.

Bude jiná knoř od perer až po jídlo vše.
Tato knoř žera táto svěsřva páchala skono
Třicet let v jednom zřízenci a bude je páchaz
dokud bude naši staryni okopy.

Pozor... že je její vřakosti je spousta JEDU !!
Pokud chcete chodit nádi do práce - nuce od
ří - záalpe' soknora !!! Pozor na rozjezek
stanečků.

5+3 = 94 102 + 340 = 442 64 + 30 = 94
14 + 16 = 80

NARODILA DNE 21.2.2002

M. K. (signature)

5.2 Expertiza ručně psaného textu

Odborné vyjádření Kriminalistického ústavu Praha

1. strana

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

KRIMINALISTICKÝ ÚSTAV PRAHA

pošt. schr. 62/KÚP, Strojnická 27, 170 89 Praha 7

Č.j. KUP- 521/KI-3-2002

Praha 30.dubna 2002

Policie České republiky
Správa JČ kraje
Odbor OK SKPV
České Budějovice

Počet listů: 5

Přílohy: 2/27

ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ

ve smyslu ustanovení § 105 odst. 1., věta první tr. řádu - **zkoumání ručního písma**

K č.j. PJC-788-32/KP-OK-2001 ze dne 26.2.2002, KÚ došlo dne 5.3.2002.

Ke kriminalisticko-technickému zkoumání z oboru písmoznaectví nám byl přeložen následující písemný materiál :

- anonymní pohlednice, která byla při předchozím zkoumání označena č.1/2928-1,
- anonymní leták, který byl při předchozím zkoumání označen č.2/2928-1,
- anonymní dopis s oslovením „Vážení zaměstnanci“, který byl při předchozím zkoumání označen č.4/2928-1.
- anonymní dopis zaslaný na OÚ Č. Budějovice s oslovením „Paní předsedkyně“, který jsme pro potřeby zkoumání nově označili č. 1/521-2,
- anonymní dopis a obálka zaslané na OÚ Č. Budějovice s oslovením v dopise „Vážená paní přednostko !“. Tyto materiály jsme pro potřeby zkoumání nově označili č. 2,3/521-2.
- elektrografická kopie anonymního dopisu zaslaného řediteli DD Dobrá Voda, s oslovením „Řediteli“, který jsme pro potřeby zkoumání nově označili č. 4/521-2.

Jako srovnávací materiál byly předloženy zkoušky písma celkem od třech vytypovaných osob. Jedná se o vzorky písma Libuše Urbánkové - ozn. č.5-12/521-2, Ivetě Bártové - ozn. č. 13-19/521-2 a Pavly Kalousové - ozn.č. 20-27/521-2.

Otázky

1. Jsou nově zaslané sporné písemnosti (ozn.č. 1-4/521-2) zpracovatelné z hlediska identifikace pisatele?
2. Napsal všechny sporné písemnosti jeden nebo více pisatelů?
3. Napsala sporné písemnosti některá z vytypovaných osob, jejichž vzorky písma jsou přiloženy jako srovnávací materiál?
4. Další důležité skutečnosti zjištěné zkoumáním.

Vyhodnocení sporných materiálů označených č. 1,2,4/2928-1 již bylo provedeno v předcházejícím odborném vyjádření zpracovaném pod č.j. KÚP 2928/KI-3-2001, a proto se na něho v tomto OV pouze odvoláváme.

Nově zaslaný anonymní dopis ozn. č. 1/521-2 („Pani predsedkyně“) je středního až většího rozsahu a je vyhotoven modrým kuličkovým perem na papír formátu A4. Jedná se však o celkově neurovnaný rukopis, který je sklonem rozkolísaný ve velmi krátkých úsecích (např. na úrovni řádku či dokonce slova). Text dopisu je navíc vyhotoven s proměnlivou rychlostí a místy se v něm objevují i znaky pokročilejší písařské úrovně. Výše uvedené skutečnosti spolu s nápadně vzestupným směrem základny přitom výrazně nasvědčují tomu, že se jedná o písmo měněné sklonem a zřejmě i s měněnou (záměrně snižovanou) písařskou schopností. S ohledem na uvedené skutečnosti tedy zmíněný anonym nelze v žádném případě považovat za spontánní písařský projev. Sporný text sice obsahuje i některé individuálně významné znaky, avšak s ohledem na již zmiňovanou problematickou spontánnost jej celkově hodnotíme jako **obtížně zpracovatelný**.

Pozn. V pravém horním rohu dopisu se nachází otisk spisového razítka s vepsaným textem (záznam OÚ), který se sporným dopisem zjevně nespojuje, a proto jsme jej z dalšího zkoumání vyloučili.

Druhý nově předložený anonymní dopis č. 2/251-2 („Vážená paní přednostko!“) je napsán na obou stranách papíru formátu A4. Jako psací prostředek je i v tomto případě použito modře píšící kuličkové pero. Sporný text je napsán převážně kurzívním druhem písma (výjimku tvoří několik hůlkových písmen) a způsobem vyhotovení odpovídá nižší až střední písařské úrovni. V anonymním dopisu je patrné kolísavé tempo psaní, některá písmena (nebo celé počáteční části slov) nesou stopy po vykreslování a v řadě písmen se vyskytují různé opravy, přepisy nebo dodatečné úpravy (např. „r“). Lze proto předpokládat, že se i v tomto případě jedná o úmyslně měněný písařský projev s potlačenou písařskou úrovní. Přestože sporný záznam obsahuje i některé individuálně významné znaky, hodnotíme jej s ohledem na charakter celé písemnosti opět jako **obtížně zpracovatelný**.

Dopis č.2/521-2 tvoří komplet s obálkou ozn.č.3/521-2, obsahující ručně vypsanou adresu příjemce. Tato ručně psaná adresa se způsobem vyhotovení od textu dopisu nijak neliší (obsahuje obdobné vykreslování i dodatečné úpravy písmen) a v porovnatelných hlediscích vykazuje s tímto rukopisem naprosté shody. Lze proto předpokládat, že text zmíněného dopisu č.2/521-2 i adresu na obálce vyhotovila tatáž osoba. S ohledem na výše uvedené skutečnosti pak vyhodnocení textu na obálce koresponduje s vyhodnocením inkriminovaného dopisu. I v tomto případě tedy hodnotíme ručně psaný text na obálce (ozn.č.3/521-2) jako **obtížně zpracovatelný**.

Pozn. Také v pravém horním rohu dopisu č.2/521-2 se vyskytuje otisk spisového razítka s textem (záznam OÚ), který byl z dalšího zkoumání vyloučen

Poslední z nově zajištěných anonymních dopisů ozn. č. 4/521-1 („Ředitel“) byl předložen pouze v elektrografické kopii. Tento záznam je vyhotoven kurzívním druhem písma, odpovídá střední (místo až vyšší) písařské úrovni a vykazuje znaky relativně rychlejšího tempa psaní. Opět je třeba upozornit na to, že je zde důvodné podezření na nespontánní vyhotovení - text dopisu je výrazně sklonem rozkolísaný v krátkých úsecích. Dalším negativem pak je, že se jedná o nekvalitní a obtížněji čitelnou kopii, kde v případě některých písmen nelze zcela spolehlivě vysledovat posloupnost psacího pohybu. Přestože sporný záznam obsahuje i některé individuálně významné znaky, hodnotíme jej s ohledem na jeho problematickou spontánnost a vzhledem k jeho kvalitě jako **obtížně až velmi obtížně zpracovatelný**.

Zajištěné zkoušky písma od L. Urbánkové, I. Bártové a P. Kalousové jsou sporným textům adekvátní druhem písma zčásti i zněním. Předložené zkoušky písma od všech vytypovaných osob neodpovídají sporným textům zcela sklonem (nejsou levosklonné) a v případě I.Bártové a P.Kalousové také plně rychlostí (jsou vyhotoveny rychleji). U posledně jmenovaných osob lze za nedostatek považovat také malý rozsah kurzívního druhu písma. Dalším negativem srovnávacích materiálů je fakt, že od všech vytypovaných osob nebyly také předloženy ukázky písma (tj. písemné záznamy podezřelých osob, které mají adekvátní časovou vazbu a nesouvisí s případem). Pouze v případě L. Urbánkové jsme mohli ke zkoumání využít rozbory ukázek jejího hůlkového písma, které byly zpracovány v rámci předchozího zkoumání (viz OV č.j.KÚP 2928/KI-3-2001). S ohledem na výše uvedené nedostatky hodnotíme předložený srovnávací materiál od vytypovaných osob jako **částečně vyhovující**.

Porovnáním všech předložených sporných písemností se srovnávacími materiály od Libuše Urbánkové, Ivety Bártové a Pavly Kalousové bylo zjištěno, že rukopis Libuše Urbánkové **vykazuje řadu identifikačně významných shod** se spornými texty na materiálech ozn.č.1/2928-1, 4/2921-2 a 1/521-2. V obecné rovině se nejčastěji jedná o shodu **v rázu písma, v počáteční adjustaci, v koncové adjustaci, ve vzdálenosti slov, ve výškových**

poměrech, ve vzdálenosti základny, v absolutní velikosti písma a ve způsobu vázání hůlkových písmen. Ve zvláštní rovině zkoumání se pak jedná o shodnou techniku tvoření hůlkových písmen **A, B, C, H, J, K, M, N, R, S, T, Y, Z**, v technice tvoření perličkových písmen **a, d, e, h, k, l, n, t, u, z** a ve způsobu tvoření číslic **7,6**. Přestože se u všech tří anonymů jedná o nespontánní a úmyslně měněné písafské projevy (zejm. sklonem), mají nalezené znaky ve svém souhrnu a ve své kombinaci natolik vysokou identifikační hodnotu, že je možné stanovit kategorický výsledek zkoumání.

Rukopis Libuše Urbánkové dále vykazuje i některé nápadné shody a podobnosti s textem anonymního dopisu (kopie) č. 4/521-2. Jedná se zejména o identifikačně významné varianty písmen **a, b, c, d, h, k, l, m, n, o, t, z**. S ohledem na přítomnost některých znaků nesrovnatelných a rozdílných však není možné v současnosti stanovit kategorický výsledek zkoumání, ale pouze výsledek v rovině pravděpodobnosti. Přestože lze totiž předpokládat, že nalezené rozdíly vznikly v důsledku úmyslného měnění a v důsledku odlišného tempa psaní, bude to třeba na základě adekvátního srovnávacího materiálu nejprve prokázat.

Dále bylo zjištěno, že zkušební texty Ivety Bártové vykazují určité podobnosti s textem anonymního dopisu č. 2/521-2 a s textem na obálce č.3/521-2. Jedná se zejména o **ráz písma, výškové poměry, koncovou adjustaci**, některé varianty písmen **a, d, h, n, p, r, V** a číslice 7. Nalezené podobnosti však nemají natolik vysokou identifikační hodnotu, aby na jejich základě bylo možné stanovit přesnější výsledek zkoumání. Výskyt většího počtu rozdílných a neporovnatelných znaků přitom může být způsoben i zcela odlišnou rychlostí psaní, se kterou jsou porovnávané materiály vyhotoveny (zkoušky písma jsou mnohem rychlejší než sporný text), vykreslováním písmen a snahou o změnu vzhledu písma ve sporném materiálu. Z výše uvedeného vyplývá, že v tomto případě bude možné stanovit výsledek zkoumání v rovině nízké pravděpodobnosti.

Určité podobnosti se srovnávacími materiály Ivety Bártové pak byly zjištěny i v případě sporného textu na letáku č. 2/2928-2. Jedná se zejména o podobnost **v plošném rozvržení textu na list, ve vzdálenosti základny, v absolutní velikosti písma, v technice tvoření písmen B, J, Z** a v dotykové pozici písmen **C** a **E**. Nápadné je i to že ve sporném letáku i ve zkoušce písma Ivety Bártové je jméno Steinová psáno stejným, resp. „počeštělým“ způsobem - „Štajnová“. Nalezené podobnosti mají s ohledem na vykreslovanost a nespontánní vyhotovení předloženého sporného materiálu pouze malou identifikační hodnotu a na jejich tedy základě nelze I. Bártovou jako pisatelku anonymního letáku zcela vyloučit.

V případě Pavly Kalousové pak byly zjištěny ve většině případů znaky **méně podobné a rozdílné**, které ji jako možnou pisatelku dosud plně neidentifikovaných anonymních dopisů spíše vylučují.

VÝSLEDEK ZKOUMÁNÍ

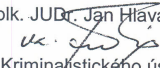
1. Vyhodnocení nově předložených sporných písemností je uvedeno na str. 2 a 3 tohoto OV.
2. Předložené sporné písemnosti vyhotovili nejméně dva pisatelé.
3. Sporné písemnosti námi označené č. 1/2928-1 (pohlednice), č. 4/2928-1 („Vážení zaměstnanci“) a č. 1/521-2 („Pani předsedkyně“) vyhotovila Libuše Urbánková (nar. 22.1.1953), která pravděpodobně napsala i dopis ozn. č. 4/521-2 („Řediteli“). V případě sporného anonymního dopisu č.2/521-1 („Vážená paní přednostko“) a obálky č.3/521-1 přichází v úvahu jako pisatelka Iveta Bártová (nar. 17.4.1975), kterou nelze zcela vyloučit ani jako pisatelku letáku č. 2/2928-1 („Pozor!!“).
4. Pavla Kalousová (22.1.1953) velmi pravděpodobně nevyhotovila žádný z předložených anonymů.

Pozn. Abychom se mohli pokusit daný výsledek zkoumání zpřesnit, bude třeba provést s podezřelou Libuší Urbánkovou novou zkoušku písma, která by byla provedena přesně ve sporném znění anonymu č.4/521-2 („Ředitel“...), kurzívním druhem písma, do linkovaného listu, **střední až vyšší rychlostí a levosklonně**. Výrazně by přitom pomohlo, kdyby se předmětný anonym podařilo zajistit v originále, nebo alespoň v kvalitnější kopii. Dále bude třeba provést nové zkoušky písma v Ivetou Bártovou, a to ve sporném znění dopisu č.2/521-2 („Vážená paní přednostko“), včetně nadepsání adresy na obálce. Je třeba dbát na to, aby zkušební text odpovídal spornému materiálu druhem písma, druhem psacího prostředku, sklonem a aby byl vyhotoven **pomalejším tempem**. Text adresy je vhodné provádět přímo na obálce. Dále bude třeba s I.Bártovou provést novou zkoušku písma také ve znění anonymního letáku (POZOR!!!), a to obdobným způsobem jako v předchozím případě, avšak pomalým tempem a levosklonně (pokud možno vícekrát). Vhodné by bylo i zajištění ukázek písma od obou vytypovaných osob. Zajištění srovnávacích materiálů konzultujte na lince **241 42**.

Zkoumané materiály vracíme označené a neporušené zpět.

Zkoumání z oboru písmoznaectví provedl: kpt.Mgr.Miloš Švanda

plk. JUDr. Jan Hlaváček

ředitel Kriminalistického ústavu Praha

5.3 Rukopis podrobený grafologické expertize

1. strana

Pišu ti ty křesťanská kutva, proto abych ti stovnal
situaci s tím tujm (vářim) pomrdanym křesťanstvím!
Takže za A) BŮH JE MRTEV! B) VLÁDCEM JE
NAVĚKY PÁN ZLA-SATAN!

"Zdálo se mi o Satanově křesťanských slibech, o černých
uměních a temných silách - jsem jimi posedlý!
Zdálo se mi o buřtech hořících v milionech plamenů
a bezcenné křesťanství hořelo s nimi.

Zdálo se mi o lásce, štěstí, dobru a mám klíč ke
zničení toho všeho!

Já a Satan budeme vládnout světu a své nepřá-
tele a vůbec všechny lidi stážíme na kolena!"

NEZAPOMÍNAT... POUZE SMRT JE SKUTEČNOST!

"Chtěl bych tvrdě soustát do prdele panu Matii
kdžě jí bylo 10 let. A pak by mi musela kouřit
můjho kohouta! A polykat mrtku. Ježíš byl
zátěží, která se mi protivil víc než jeho násled-
ovníci (SLABÍ KŘESŤANÉ)!"

Já jsem četnokněžník, pošlapávám
hostie, knihám topuchy hostiema, zabuim
lidi, pořádkm četně více pro SATANA
a nosím mu lidské oběti - většinou znetvo-
řené malé děti - přiseme jejich krev,
POTŘEBUJEME JÍ!

- Takže pto vás (DARKUSKU - KRISTARSKOU)
vítá Vaším nafřízujím ve jménu SATANA
a všeho zla - zničte dobrovolně Nišovicke
kapli, nebo dojdete újmy! Budu na Vaš
konat četné umění, které vás bude "suřit"
Vzpomínáte si na tozmlácené a vypálené
kapličky u "Andělčeka" ve Volžni? To jest
taký máje práce! Průčil jsem dílo bož!

Zapdlil jsem tam obrazy Zastavňho Ježíše a ostat-
ních svatých svini! Několikrát jsem zneuchil
tamější zdi té kaple mými plivana a moči!

V brzké době plánuji další akce proti motdlni-
božské vlčce. Nechte se přetvapit!

Takže foto byl vatový dopis č. 1.

ZNIČTE DOBROVOLNĚ TU KAPLI,
NEBO DOJDETE ÚJMY!

S četným stdeem a černou duší

666

Hatun

IN NOMINE DE VOSTRI SATANAS LUCIFERI EXCELSI!

5.4 Grafologická expertiza rukopisu

1. strana

- 1 -

GRAFOLOGICKÁ EXPERTIZA RUKOPISU

/ pro potřeby kriminalistiky/

Pisatel: neznámý

Materiál ke grafologické expertize: 2 str. formátu A4,

psané kurzivou a versálkami

Zadavatel: A

- 2 -

Pisatelem tohoto anonymního dopisu je mladý člověk /cca 18-25 let/
Dle výrazných znaků maskulinity v písmu se jedná o muže.

Jeho tělesná schránka není pravděpodobně nikterak silná, spíše
naopak. Nelze jednoznačně vyloučit i určitou tělesnou vadu.

Otázkou i pro grafologa zůstává, jestli jeho příjmení také začíná
" H ". Okrajově je možno s tímto také kalkulovat.

- Pisatel poměrně dost čte, je sečtělý. Co se týče vzdělání,
- pravděpodobně středoškolské.

Máme co do činění s osobou docela inteligentní / průměrné IQ/.
Bohužel právě vyšší intelekt mu dovoluje napsat skutečně výhrušný
dopis, který naháná strach / zvýraznění některých míst v textu
versádkami, patetická slova, výrazná interpunkce atd./

- Celkově se jedná o osobu nevyzrálou, labilní. Je ovládán před-
stavou, že má vztah k veřejnosti, chce vyniknout, být významný.
Má v sobě silnou potřebu obecnosti. Touží se zviditelnit. K tomu
mu slouží i tento anonym. Jednoznačně se jedná o hysterickou osobnost,
● v pravém slova smyslu. Vůbec nechce zůstat v anonymitě / proto
● konec konců píše i rukou, zároveň nechává beze studu promítat
svůj pravý rukopis - nejvýrazněji: 1.ř. 1.str. ti ty, 2.ř.1. str.
situaci atd./ . Podle těchto míst v textu půjde zřejmě bez větších
problémů pisatele srovnáním identifikovat.

Tento člověk má rychlé myšlení. Své nápady nedokáže vždy zcela
uskutečnit. Je ale podnikavý. Snaha " být vidět" ho žene stále kupředu.
Má poměrně dobrou paměť, a to jak tzv. přirozenou paměť, tak i
paměť pro fakta.

- 3 -

Je obdařen slušnou mírou fantazie. Je patrný i sklon k blouznivosti. Snadno podléhá sugescím. Lze zde hovořit až o fanatismu / zde satanismus/. Tento exhibicionistický muž se svou fantazií a sugestibilitou je opravdu plně v zajetí své " víry".

Neumí se ovládat, má sklony k jednání v afektu. Typická je pro něj impulsivita. Je náladový.

Sebevědomí poměrně kolísá. Navenek žije pod pláštíkem skromnosti. skutečnosti má však velké nároky na životní prostor.

Emoce vznikají velice rychle, jsou intenzivní, ale krátkého trvání.

Tento muž má narušený pudový život. Jistě neukojená přání a zklamání v sexuální oblasti. Nelze vyloučit ani skutečnou sexuální deviaci, charakteru sadismu.

Jedná se o poměrně vitálního jedince. Zcela jednoznačně má málo pasivní vůle, tj. není příliš houževnatý. Chybí mu i důkladnost a vytrvalost. Snadno se nadchne, ale stejně tak rychle jeho zájem opadne.

epochybně je pisatel cholerik, s typickou rychlou vydražditelností. Je nevypočitatelný, neklidný, agresivní. Nerovnoměrně prožívající. Rychle se u něj střídají sympatie a antipatie.

Již i protože se jedná o hysterickou osobnost, se tento muž chová navenek jako extravert. Samozřejmě i introvertní rysy mu umožňují "snění" o sexuálních prožitcích.

Špatně se seznamuje s lidmi. Má silně nevyrovnané vztahy se sociálním okolím. Jelikož se velice liší přání o tom, jaký by chtěl být a jakým ve skutečnosti je, nemá rád sám sebe a tedy ani lidi kolem sebe. Je plný zloby, závisti a nevraživosti. Špatně se přizpůsobuje

Pro svoji povahu se dostává až do polohy asociála. Zcela postrádá soucit.

V hierarchii hodnot upřednostňuje okamžitý prožitek před zdrženlivostí. Jak již bylo řečeno k ostatním lidem kolem sebe má na míle daleko, přesto bytostně touží být známý. Jeho touha je až chorobná / mimochodem tak typické pro hysteriky/. Cestu k projevení se je schopen zvolit jakoukoliv. Prožívá každodenní rozpor s vlastním Já. Jeho reakce jsou nepředvídatelné, ani sám mnohdy netuší, co udělá v příštích minutách.

Má nízkou odolnost vůči stresu. Je výbušný. Pokud se přede jen ovládne, je toho při své inteligenci někdy schopen, je to jen maska. Kompenzatorně potlačené emoce vytrysknou jinde. Svůj vztek si pak vybíjí na dle něj slabších jedincích / pravděpodobně ženách a dětech/.

Závěr:

Závěrem mi dovoluje vyjádřit se k motivu činu.

Tato v mnohém psychopatologická bytost byla vedena k napsání anonymního dopisu touhou zviditelnit se, být známý na veřejnosti. Lze až říci, že se přímo těší na své odhalení. Přestože je poměrně inteligentní, je tak v zajetí svých emocí a pudů, že důsledky, tj. trest při případném dopadění, si neuvědomuje. I motiv činu zapadá do rámce chování hysterické osobnosti, kterou pisatel beze sporu je.

Věřím, že daná grafologická expertize zúží okruh podezřelých osob a finálně povede i k odhalení pachatele.

- 5 -

Doporučení:

Doporučuji sehnat vzorky rukopisů podezřelých osob / nejlépe včetně podpisů/. Velice nadějně se jeví srovnání s místy v anonymu, kde prosvítá přirozený rukopis největší měrou. I pouhé podpisy budou možná postačovat. V tomto dopise totiž nechybí podpis, který má velkou výpovědní hodnotu.

Pokud budete schopni dodat vzorky rukopisů podezřelých osob, nabízím tímto své služby pro srovnávací expertizu.

Těším se na další spolupráci.

S pozdravem

Zpracovala: Dr. M. Navrátilová
dipl. grafolog
člen ČMGS

10.9.1997

Závěr

V této práci byly popsány dvě disciplíny, které mají společný objekt a to písmo. První bylo kriminalistické zkoumání ručního písma a druhou grafologie. Pokusila jsem se vysvětlit zásadní rozdíly mezi nimi tak, aby to bylo srozumitelné každému, kdo by měl chuť si cokoliv o tomto tématu zjistit. Na rozdíl od grafologie, ke které je literatura dostupná vcelku snadno, písmaoznání je obor, o kterém je velice těžké zjistit zásadní informace. Pravděpodobně je to (nebo spíše právě proto?) dáno tím, že písmaoznání je forenzní disciplínou a tudíž není v zájmu odborných útvarů zabývajících se touto problematikou šířit postupy a metody mezi širokou veřejností. Role grafologa může být využita vedle sféry soukromého a zájmového života

i v trestním řízení při vyšetřování trestných činů a při pátrání po jeho pachatelích. Policejní orgán může v závažných a skutkově složitých věcech využít odborné pomoci tzv. konzultanta, který má znalosti ze speciálního oboru. Takovým oborem může být vedle písmaoznání i grafologie. Úkolem konzultanta je pomoci policejnímu orgánu, aby se správně orientoval v odborných otázkách, o kterých nemá, resp. ani nemusí mít potřebné či dostačující znalosti. Zanechá – li pachatel na místě činu např. vzkaz psaný vlastní rukou a tento důkaz je v určité fázi jedinou stopou pachatele, nelze využít pomoci soudního znalce – písmaznalce, neboť policejní orgán nemá v takovém okamžiku srovnávací vzorek písma, se kterým by posuzované písmo srovnal a pachatele tak identifikoval. V takovém případě lze využít odborné konzultace grafologa za účelem zjištění základních osobnostních charakteristik předpokládané osoby pachatele. Lze tak hovořit o prostředku či formě psychologické profilace osoby pachatele. V tomto ohledu je odborná a fundovaná konzultace grafologa nesporným přínosem. Domnívám se, že by bylo v některých případech vhodné využít znalostí grafologa v případě, kdy je zřejmé, že zkoumaná listina vznikla v době spáchání trestného činu a nebo bezprostředně před spácháním. Bylo by možné zjistit aktuální psychosomatický stav pisatele a zohlednit tento stav ve fázi rozhodování o případném trestu.

Informace z oboru písmaoznání jsem získávala přímým rozhovorem s příslušnicí PČR, která v současné době působí v Kriminalistickém ústavu Praha. Postupným získáváním informací o písmaoznání a grafologii, jejich třídění a porovnávání jsem dospěla

k závěru, že není možné striktně dodržet osnovu, která byla součástí původního zadání této bakalářské práce. Například na rozdíl od písmonolectví nelze v grafologii členit metody na kvantitativní a kvalitativní.

Bylo celkem složité získat materiál, který jsem použila jako ukázkové rozboru. Má původní představa byla získat text, který byl podroben kriminalistické expertize a zároveň grafologickému rozboru. Přestože jsem kontaktovala PČR OŘ od Plzně až po Brno, nepodařilo se mi podobný materiál získat. Pouze v jednom případě byl text podroben oběma zkoumáním, ale šlo bohužel o sgrafity a to by bohužel nesplňovalo podmínky zkoumání ručně psaného písma. U sgrafitů nelze například posuzovat znaky jako je tlak, vázání a podobně, protože ruka autora textu nepůsobí přímo na materiál, na kterém text vzniká. To byl důvod, který mě vedl k použití ukázek dvou různých textů a dvou různých posudků.

Použitá literatura – seznam

1. Bičovský, R.: Tajemství písma. Panorama, Praha 1992, ISBN 80-7038-268-6
2. Filipcová, H.: Člověk v zrcadle písma, Grafema Hranice, Praha 1995, ISBN 80-900061-0-8
3. Fischerová-Katzerová, V. – Češková-Lukášová, D.: Grafologie. Psychologie pro každého, Grada, Havlíčkův Brod 2004, ISBN 80-247-0851-5
4. Jeřábek, J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky, Talpress, Praha, ISBN 80-58609-65-7
5. Jeřábek, J.: Grafologie více než diagnostika osobnosti, 5. rozšířené vydání, Argo, Praha 2003, ISBN 80-7203-524-8
6. Kolektiv autorů pod vedením Petráčkové, V. a Krause, J.: Akademický slovník cizích slov, Academia, Praha 1998, ISBN 80-200-0607-9
7. Pješčak, J.: Základy kriminalistiky, Naše vojsko, Praha 1976, ISBN 28-071-76
8. Schönfeld, V.: Učebnice vědecké grafologie pro začátečníky, 3. opravené vydání, Elfa, Praha 2000, ISBN 80-900197-4-9, 80-900197-8-1
10. Živný, P: Co může říci písmo. Kapitoly z grafologie, Horizont, Praha 1991, ISBN 80-7012-056-8

Elektronické zdroje (Internet)

1. Cemmotárovy grafologické stránky: Vývoj grafologie
Dostupné z: < <http://grafologie.webz.cz/ografologii-vyvoj.html>>
[staženo 25. září 2006]
2. Literární doupě: Z historie písma
Dostupné z: < <http://ld.johannesville.net/historie/02-z-historie-pisma#kli>>
[staženo 25. září 2006]
3. Literární doupě: Z historie písma
Dostupné z: < <http://ld.johannesville.net/historie/02-z-historie-pisma#kli>>
[staženo 26. září 2006].
4. Historie papíru: Počátky papíru v Evropě
Dostupné z: < <http://mujweb.atlas.cz/www/hpaper/evropapoc.htm> >
[staženo 28. září 2006]
5. Fala.CZ: Novinky
Dostupné z: < <http://www.fala.cz/clanek.php?clanekid=79> >
[staženo 13. října 2006]

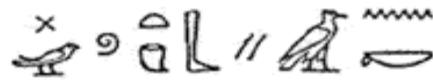
6. Asociace grafologů ČR: Slovníček pojmů
Dostupné z: < <http://www.grafologiecr.cz/slovnicek/p.php> >
[staženo 15. října 2006].

Další literatura a zdroje :

1. Závazný pokyn policejního prezidenta ČR č. 100/2001 ze dne 7. prosince 2001 vydaný ke kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky a který upravuje zabezpečení činnosti znaleckých (expertizních) pracovišť Policie České republiky
2. Přímé rozhovory s pracovníky Kriminalistického ústavu Praha a PČR SJČK OKTE České Budějovice

Přílohy – seznam

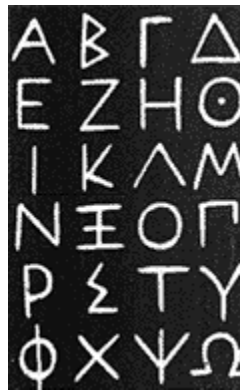
1. Ukázky z historie písma
2. Ukázky materiálů a výroby písma
3. Osnova hodnocení sestavená psycholožkou Jiřinou Brejchovou
4. Vertikální dimenze pohybu
5. Typy písmového obrazu
6. Druhy písma
7. Sklon písma
8. Šířka a těsnost písma
9. Vývoj české školní předlohy
10. Písmo ovlivněné okolnostmi

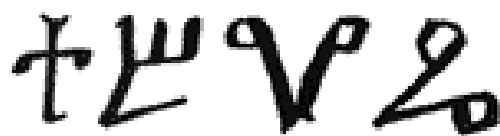
Hieroglyfy

Fénické písmo

Řecká abeceda z roku 394

Hlaholice 10.století

Římské kapitály

³³srv. TYPO.CZ: HISTORIE PÍSEM.

Dostupné z: < http://www.typo.cz/_typo/typo-pravidla-historie.html >
[staženo 28. září 2006].

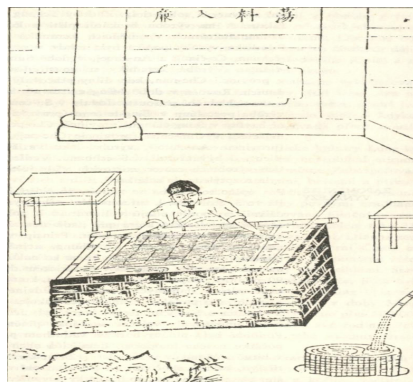
Příloha č. 2³⁴

papyrus

text psaný na pergameni

ruční výroba papíru ve staré Číně

³⁴Historie papíru.

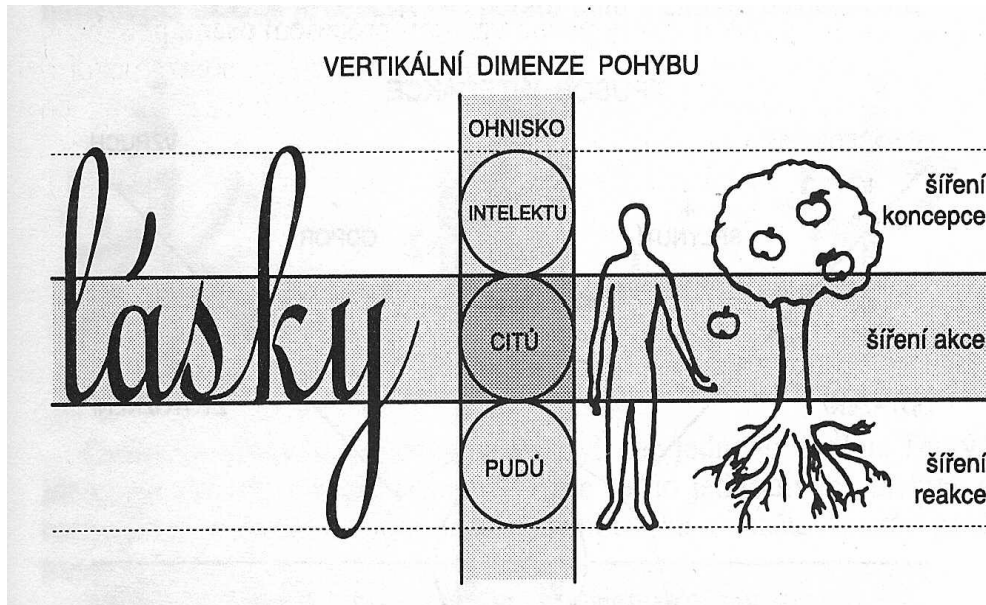
Dostupné z: < <http://mujweb.atlas.cz/www/hpaper/index.htm> >
[staženo 28. září 2006].

Osnova hodnocení sestavená psycholožkou Jiřinou Brejchovou

Schopnosti, výkonnost	Osobnost
Celková úroveň	Stabilita
Intelektové pásmo	Emotivita
Paměť	Fantazie
Pozornost	Pudy
Kreativita	Typ osobnosti
Kombinační schopnosti	Vztah k sobě
Estetické schopnosti	Vztah k lidem
	Hodnotová orientace
	Odolnost vůči stresu
	Cílevědomost
	Organizační schopnosti
	Vůdcovské předpoklady
	patologie

³⁵ Fischerová-Katzerová, V. – Češková-Lukášová, D.: Grafologie. Psychologie pro každého. Grada, Havlíčkův Brod 2004, s. 172

Vertikální dimenze pohybu

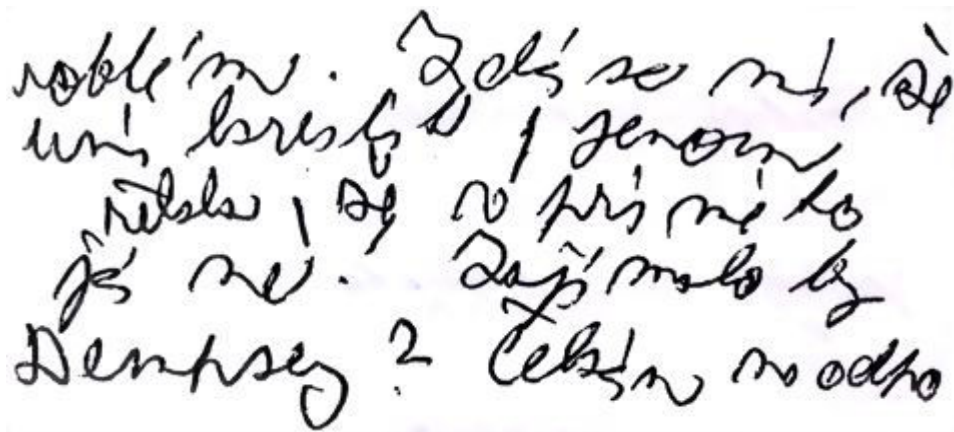

Chceme-li pochopit časovou jednotku (písmeno), musíme zahrnout do úvahy všechny vrstvy.

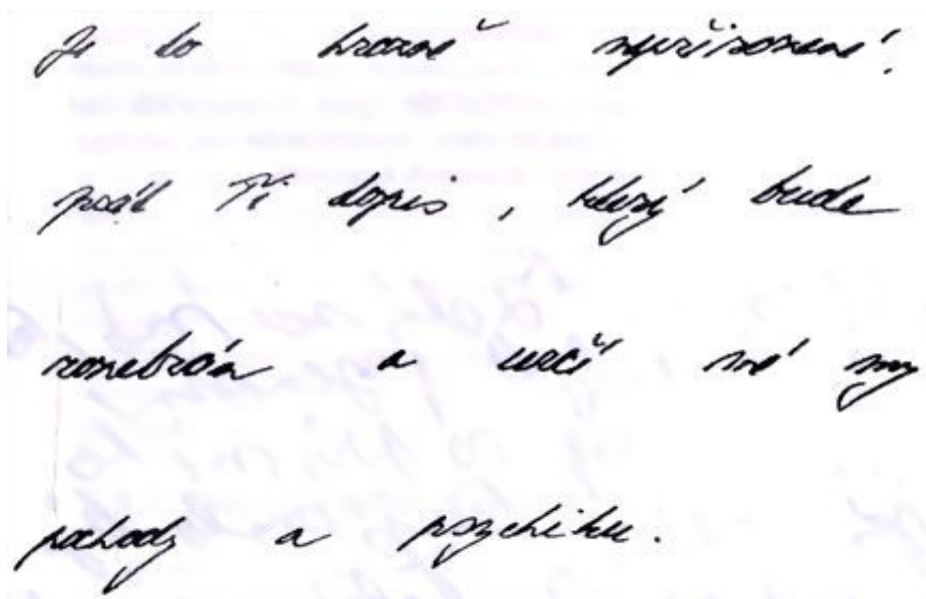
Písmeno je složený časový moment, sloupec, zkumavka, páteř těla, kmen stromu.

³⁶ Filipcová. H.: Člověk v zrcadle písma, Grafema Hranice, Praha 1995, s. 19

Typy písmového obrazu

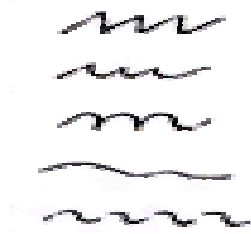

Neuspořádaný, rozkolísaný, hustý písmový obraz.

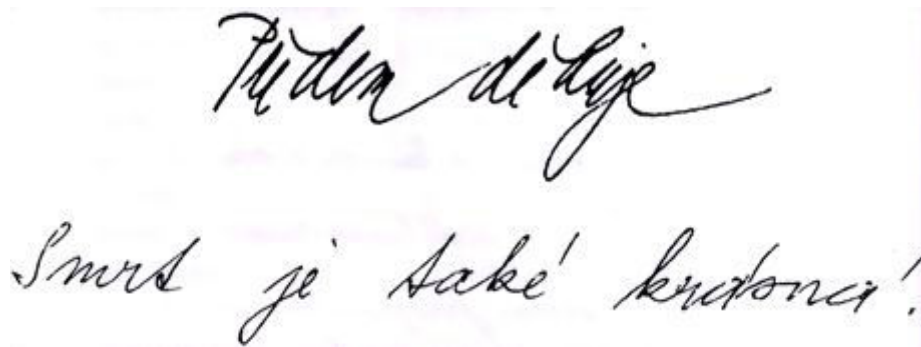

Řádký písmový obraz.

³⁷ Cemmotárovy grafologické stránky: Dojem z písmového obrazu.
Dostupné z: <<http://grafologie.webz.cz/znaky-komplex-dojem.html>>
[staženo 3. ledna 2007].

Druhy vázání písma v pořadí: úhel, girlanda, arkáda, nitka, dvojobloun

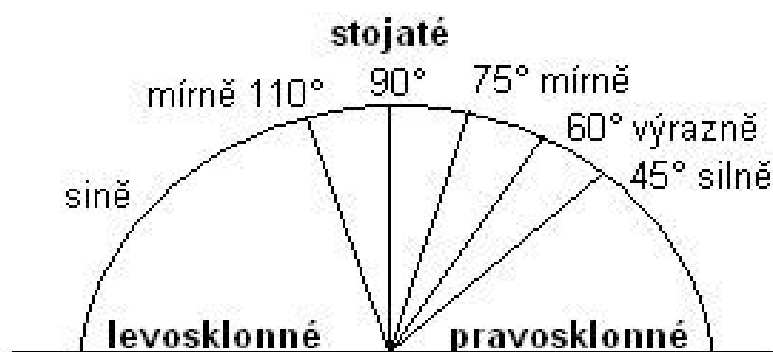
Velké písmo

a viděl se rovinatě. Ale pak si vzpomenu a vrtím spole-
něně se bobě a najednou mám pocit že v těm souhvězdí
jsou poněkud odlišné a nebo nikde. A viděno najednou vřá-
tí se znovu a já vidím v první řadě a myslím že nyní co
kolem cirk na rozvětvených křivkách. Prohlázej rány.
Křivky nastávají napak ho co čerá. Ani toho nechám, už to
nepoharil úplně viděno? Když jsem to věra viděl odcházet
bylo mi viděno. Konec jsem, a to čerá roduvit autoklav
a ubíral se kolem! (mí nej, ubíral) !! A pak už byli jen
společně, nikdy více a brna boula pro tou, aby už bylo,
poněkud a já to viděl. Taková rarala proto je bernadina.
Místo dřívě mám teď v hlavě křiv a čerá křiv, jsem s
kolem byl starší v masej jako ve špatném filmu. Život
mi ubírá na dvě strany a já nemůžu chytit ani jednu z
nich. A teď jen stojím uprostřed u čerám na křivě. Ale

Malé písmo

³⁸ Jeřábek, J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 64-65

Sklon písma

Vyjádření sklonu písma pomocí úhloměru

Žilá se tam n
na ulni - malý h
Přebalí me trone

Kolísavý sklon

³⁹ Jeřábek, J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 66-69

Žádání o laskavé nastání podle
informací o plánovaném studiu

Pravý sklon

Thanks for your
I received it only now,
pity that you won't be
in summer.

Stojaté písmo

Kulka není větší než žír. Každý má
svou kulku. B. se jej může pokusit a jeho cel-
středí. Mluví proto o prostorovém řádku (spatial order)

Levý sklon

Šířka a těsnost písma

A photograph of a handwritten note in a wide, cursive script. The text is written on a light-colored background and reads: "Raduji se s Tebou, bohuť úspěšně". The letters are widely spaced and have a soft, rounded appearance.

Široké písmo

A photograph of a handwritten note in a tight, cursive script. The text is written on a light-colored background and reads: "Zpracuj dlouhé a intimitu dopisy (pro lidi s lehou neobklávanou) a ten který". The letters are closely spaced and have a more angular, defined appearance.

Těsné písmo

⁴⁰ Jeřábek, J.: Grafologie. Úvod do grafologické diagnostiky. Talpress, Praha 1994, s. 70-71

Vývoj české školní předlohy

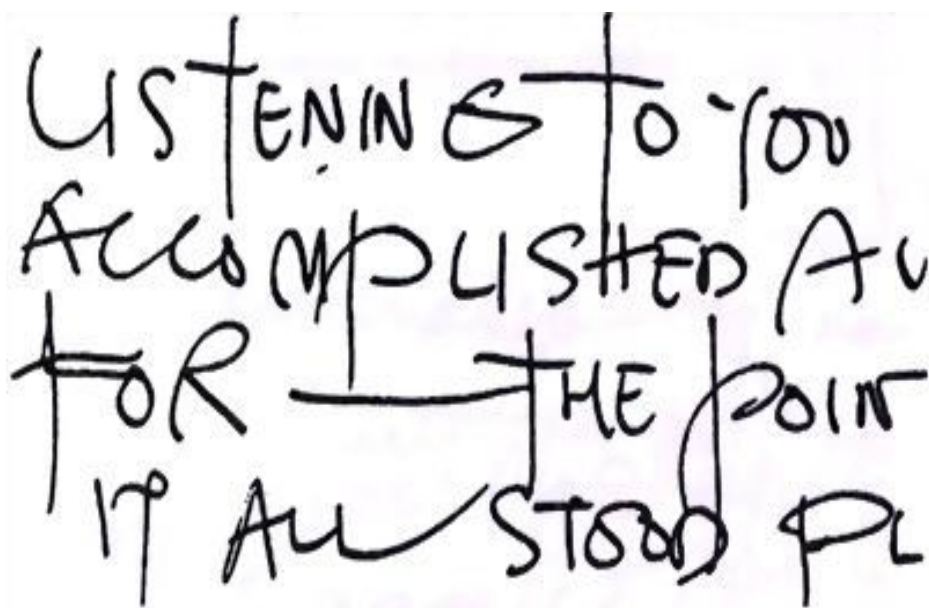
<i>a b c c d e f g h i j k l m n o p q r r s s t u v w x y z</i> <i>A B C C D E F G H I J K L M N O P Q R R S S T U V W X Y Z</i>	}	1849
<i>ä b c ö d e f g h i j k l m n o p r s s s t u v y z</i> <i>Ä B C Ö D E F G H I J K L M N O P R S S S T U V Y Z</i>		1881
<i>a b c d e f g h i j k l m n o p v ü ö š t u v y z</i> <i>A B C D E F G H I J K L M N O P V Ü Ö Š T U V Y Z</i>		1884
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p r r s s t u v y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P R R S S T U V Y Z</i>		1895
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p v ü ö š t u v y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P V Ü Ö Š T U V Y Z</i>		1909
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p v ü ö š t u v y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P V Ü Ö Š T U V Y Z</i>		1916
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p i x ö š t u v y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P I X Ö Š T U V Y Z</i>		1921
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p v ü ö š t u v y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P V Ü Ö Š T U V Y Z</i>		1929
<i>a b c c d e f g h i j k l m n o p x i s s t u v w y z</i> <i>A B C C D E F G H I J K L M N O P X I S S T U V W Y Z</i>		1930
<i>a b c ö d e f g h i j k l m n o p q u i s s t u v w x y z</i> <i>A B C Ö D E F G H I J K L M N O P Q U I S S T U V W X Y Z</i>		1932
<i>u b c ö d e f g h i j k l m n o p q u ü s s t u v w x y z</i> <i>U B C Ö D E F G H I J K L M N O P Q U Ü S S T U V W X Y Z</i>		1954

⁴¹ Cemmotárovy grafologické stránky: Školní předlohy.
Dostupné z: < <http://grafologie.webz.cz/obr/predloha-vyvoj.jpg> >
[staženo 10. ledna 2007].

Okolnosti utváření rukopisu

Symbol vzducholodi v podpisu hraběte Zeppelina

Symbolika kříže v písmu náboženského fanatika

⁴² Welcome: Grafologie
Dostupné z: <<http://milly.f.sblog.cz/pismo./>>
[staženo 12. ledna 2007].